

ÅRSRAPPORT PARETO BANK

2017

INNHOLDSFORTEGNELSE

Styrets beretning	6
Resultatregnskap	12
Balanse	13
Endring i egenkapital	14
Kontantstrømoppstilling	15
Noter til regnskapet	16
Note 1	Generell informasjon
Note 2	Regnskapsprinsipper
Note 3	Regnskapsestimer og skjønnsmessige vurderinger
Note 4	Segementer
	Resultatregnskapet
Note 5	Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter
Note 6	Andre inntekter
Note 7	Netto gevinst (tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi
Note 8	Driftskostnader
Note 9	Pensjonskostnader
Note 10	Antall ansatte/årsverk
Note 11	Skattekostnad
Note 12	Tap på utlån og garantier mv.
Note 13	Misligholdte og tapsutsatte engasjementer
	Eiendeler
Note 14	Klassifikasjon av finansielle instrumenter
Note 15	Finansielle instrumenter til virkelig verdi
Note 16	Virkelig verdi av finansielle instrumenter til amortisert kost
Note 17	Kredittengasjementer fordelt på kundegrupper
Note 18	Kredittengasjementer fordelt på geografiske områder
Note 19	Sertifikater og obligasjoner
Note 20	Eierinteresser i tilknyttede selskap
Note 21	Andre immaterielle eiendeler
Note 22	Varige driftsmidler
	Gjeld og forpliktelser
Note 23	Innskudd fra kunder
Note 24	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer
Note 25	Ansvarlig lånekapital
Note 26	Annen gjeld og påløpte kostnader
Note 27	Finansielle derivater
Note 28	Netto oppgjør finansielle instrumenter
Note 29	Finansielle garantier og pantsettelsler mv.
	Opplysninger om risikoforhold
Note 30	Risikostyring og kapitaldekning
Note 31	Kredittrisiko
Note 32	Renterisiko
Note 33	Valutarisiko
Note 34	Likviditetsrisiko
Note 35	Andre risikoforhold
	Øvrige opplysninger
Note 36	Andre forpliktelser
Note 37	Godtgjørelse og lignende
Note 38	Aksjonærer
Note 39	Hendelser etter balansedag og betingede utfall
Note 40	Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter
Nøkkeltall	68
Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5	69
Revisjonsberetning	70

NORGES LEDENDE PROSJEKT BANK

Pareto Bank spesialiserer seg på å finansiere komplekse prosjekter. Hovedfokuset vårt er eiendomsprosjekter og vi har en spesielt sterk markedsposisjon innen boligutvikling. I tillegg tilbyr vi ulike finansieringsløsninger til mellomstore bedrifter som har et særskilt kapitalbehov i forbindelse med en transaksjon eller et prosjekt.

Vi finansierer kjøp av aksjer og obligasjoner gjennom skreddersydde løsninger tilpasset den enkelte kundes behov. Innen shipping og offshore retter vi oss mot norske rederier, eiere og det norske prosjektmarkedet.

Pareto Banks resultat etter skatt for 2017 endte på 313 millioner kroner. Det tilsvarte en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,9 %. Dette er nok en gang det beste årsresultatet i bankens historie. Gjennom god lønnsomhet og soliditet har banken det beste utgangspunktet for 2018.

ATTRAKTIVE NISJEMARKEDER

Pareto Bank har forsterket sin posisjon innen finansiering av eiendomsprosjekter i sitt tiende driftsår. Tilgangen til forretninger har vært god, selv i et år da boligprisene har falt. Diversifisering av boligutviklingsporteføljen har begrenset bankens risiko samt bidratt til en fortsatt god vekst. Hoveddelen av prosjektene banken finansierte per årsskiftet ligger i østlandsområdet, derav halvparten i Oslo. 94 av 150 prosjekter består av småhus, et marked med god etterspørsel. Banken legger vekt på krav til og kvalitet i forhåndssalg, likviditet og egenkapital for å redusere risikoen i prosjektene.

Banken har et økt fokus på selskapsfinansiering til små og mellomstore bedrifter. Gjennom målrettede markedsaktiviteter har banken styrket sin synlighet og økt utlånsvolumet med 388 millioner kroner i dette markedet i 2017. Den langsiktige ambisjonen er å bygge en like sterk markedsposisjon innenfor dette område som innenfor eiendom.

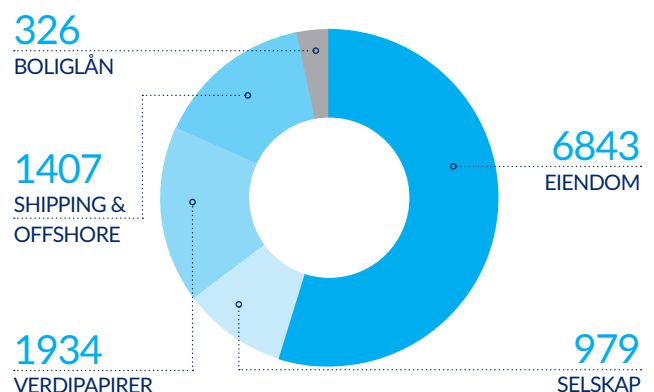
Pareto Banks tredje satsingsområde er shipping og offshore. Banken har på dette området en diversifisert portefølje med utlån til ulike segmenter. Utviklingen i flere shippingsegmenter virker nå lovende, og banken er i en god posisjon til å utnytte dette og tilby finansiering til små og mellomstore norske kunder. Lønnsomhet, egenkapital og norsk tilknytning er sentrale pilarer i bankens satsing på dette området.

EN STERK KULTUR OG EFFEKTIV ORGANISASJON

Pareto Bank en liten organisasjon med korte beslutningslinjer og en effektiv kredittbeslutningsprosess. Vi holder tett kontakt med kundene og er tilgjengelige når det trengs. Vi vektlegger kompetanse, effektive beslutningsprosesser og en høy grad av fleksibilitet i møtet med kundenes behov. Samtidig dyrker vi en utpreget kommersiell kultur der både bankens og kundenes lønnsomhet er helt sentral. Vi verdsetter lagspillere som tar ansvar og har eierskap til alt de gjør.

KREDITTEKSPONERING TOTALT MNOK 11 896

Fordeling (alle tall i MNOK)

STYRETS BERETNING

VIRKSOMHETEN I 2017

Pareto Bank kan i sitt tiende driftsår vise til et resultat etter skatt på kr 312,6 mill. (kr 247,3 mill. i 2016), hvilket tilsvarte en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,9 % (15,9 %). Dette er nok en gang det beste årsresultatet i bankens historie.

Økt kredittvolum kombinert med en sterk margin har bidratt til en god vekst i bankens rentenetto i 2017. I tillegg kom kursgevinster på bankens beholdning av verdipapirer, provisjonsinntekter fra banktjenester og inntekter fra tilknyttede selskaper som økte samlede netto inntekter til kr 539,0 mill. (kr 457,9 mill.).

Banken har i 2017 ført kr 9,4 mill. (kr 25,7) i individuelle nedskrivninger og økt de gruppevise nedskrivningene med kr 2,0 mill. (kr 5,0 mill.) til totalt kr 47,7 mill. tilsvarende 0,50 % av brutto utlån.

Bankens forvaltningskapital utgjorde ved utgangen av 2017 kr 13,1 milliarder (kr 12,9 milliarder).

Utlånsveksten har vært sterk i hele 2017. Banken har hatt god tilgang på forretninger innenfor både eiendomsfinansiering og selskapsfinansiering, og tilgangen på gode prosjekter har holdt seg god inn i 2018. For å skape handlefrihet og rom for ytterligere utlånsvekst har Pareto Bank gjennomført avlastninger av utlån på til sammen kr 0,6 milliarder innenfor eiendomsfinansiering. For hele 2017 har utlån til kunder økt med kr 0,7 milliarder til kr 9,4 milliarder (kr 8,8 milliarder). Uten avlastninger ville utlånsveksten i 2017 ha vært kr 1,3 milliarder, tilsvarende et utlånsvolum på kr 10,1 milliarder ved utgangen av året.

Innskudd falt fra kr 7,6 milliarder til kr 7,1 milliarder ved utgangen av 2017. Bortfallet av innskudd kom primært innenfor fastrenteinnskudd og var tilsiktet for å redusere bankens finansieringskostnader.

Banken styrket sin rene kjernekapitaldekning i 2017 gjennom god inntjening, balansestyring og målstyrt vekst. Dette ga ved årsskiftet en ren kjernekapitaldekning på 17,7 % (17,2 %), kjernekapitaldekning på 18,1 % (18,8 %) og en kapitaldekning på 20,6 % (21,5 %) beregnet etter standardmetoden. Samlet egenkapital utgjorde kr 2.125,9 mill. (kr 1.985,2 mill.), hvorav innskutt og opptjent egenkapital utgjorde kr 2.075,9 mill. (kr 1.825,2 mill.).

Finanstilsynet har fastsatt et individuelt pilar 2-tillegg for banken på 3,2 % gjeldende fra 31.12.2017. Pareto Bank har dermed et krav til ren kjernekapitaldekning på 15,2 % ved utgangen av 2017. Styret har fastsatt et nytt målnivå for ren kjernekapitaldekning på 15,7 %, gjeldende fra 31.12.2018.

Det er et mål for Pareto Bank å gi sine aksjonærer en samlet konkurransedyktig avkastning på investert kapital i form av utbytte og kursstigning. Pareto Bank har en langsiktig ambisjon

om å utbetale fra 30 til 50 % av bankens resultat etter skatt i utbytte. Pareto Bank er imidlertid fortsatt i en fase hvor det er ønskelig med utlånsvekst samtidig som kapitalkravet har økt. Styret foreslår derfor å betale et utbytte på kr 1,60 pr. aksje tilsvarende et utdelingsforhold på 30,3 %.

Ved årsskiftet har banken en eierandel i Verdun Holding (Sem & Johnsen Eiendomsmegling) på 24,5 %, og en eierandel i NyeBoliger AS (Sem & Johnsen Prosjektmegling) på 35,0 %. Kjøpet av aksjene i NyeBoliger AS ble gjennomført 5. januar 2017. Bakgrunnen for eierandelene er et ønske om å dra veksler på hverandres kompetanse innen bankvirksomhet og meglervirksomhet.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter utgjorde kr 507,0 mill. (kr 415,9 mill.). Økningen skyldes en bedret netto rentemargin og utlånsvekst. Banken har redusert sin innlånskostnad blant annet ved å redusere renten på bedriftsinnskudd.

Rentemarginen mellom utlån og innskudd var på 5,7 % i 2017 mot 5,2 % i 2016, hvilket tilsvarte en økning på 0,5 prosentpoeng.

Rentenettoen er i 2017 belastet med avgift til bankenes sikringsfond med kr 5,7 mill. (kr 5,7 mill.) Avgiften ble periodisert gjennom året.

Styret forventer en vekst i bankens rentenetto i 2018 som følge av utlånsvekst.

Andre inntekter

For 2017 utgjorde andre inntekter kr 32,0 mill. (kr 42,0 mill.).

Netto provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester falt noe i 2017 og beløp seg til kr 10,8 mill. (kr 14,6 mill.) hvorav garantiprovisjoner utgjorde kr 8,6 mill. (kr 11,5 mill.).

Inntekter fra eierinteresser i tilknyttede selskaper (Sem & Johnsen Eiendomsmegling og Sem & Johnsen Prosjektmegling) utgjorde kr 3,0 mill. (kr 2,5 mill.).

Netto kursgevinster på bankens portefølje av finansielle instrumenter utgjorde kr 18,2 mill. (kr 24,5 mill.). Kursgevinstene skyldtes hovedsakelig lavere kredittpremier på beholdningen av obligasjoner og kom i hovedsak i første halvår 2017. Prinsippet om å vurdere finansielle instrumenter til virkelig verdi medfører at bankens resultat vil kunne variere betydelig kvartalene imellom.

Driftskostnader

Samlede driftskostnader beløp seg i 2017 til kr 112,6 mill. (kr 98,8 mill.). Dette ga en cost/income ratio i 2017 på 20,9 % (21,6 %).

Lønn og andre personalkostnader utgjorde den største andelen av bankens samlede driftskostnader og beløp seg til kr 76,6 mill. (kr 61,6 mill.), inkludert etterlønn til bankens viseadministrerende direktør. Avsetning til overskuddsdeling med de ansatte utgjorde kr 19,7 mill. (kr 16,2 mill.). Ordningen er resultatbasert og den variable godtgjørelse utbetales i form av aksjer i Pareto Bank. Banken har økt bemanningen med tre årsverk siste år.

Administrasjonskostnadene utgjorde kr 19,3 mill. (kr 18,4 mill.) og bestod i hovedsak av IT- og markedsføringskostnader. Andre driftskostnader beløp seg til kr 12,5 mill. (kr 14,6 mill.). Reduksjonen skyldes en engangskostnad i 2016 knyttet til børsnotering.

Styret forventer en svak kostnadsvekst i 2018 som følge av nyansettelser og økte IT-investeringer.

TAP OG MISLIGHOLD

Brutto misligholdte kredittengasjementer utgjorde kr 105,3 mill. (kr 74,5 mill.) ved utgangen av 2017, hvor det er gjort nedskrivninger på kr 0,6 mill. Netto misligholdte kredittengasjementer utgjorde ved årsskiftet kr 104,6 mill. (kr 63,5 mill.) tilsvarende 1,10 % av brutto utlån (0,72 %). De misligholdte kredittengasjementene besto primært av tre lån innen eiendom som ikke var vurdert som tapsutsatte.

Banken hadde også tre tapsutsatte kredittengasjementer med samlet utestående på kr 85,8 mill. (kr 146,0 mill.) ved utgangen av 2017, hvor det er gjort individuelle nedskrivninger på kr 37,2 mill. (kr 28,2 mill.). Bakgrunnen for nedskrivningene er i all hovedsak et tidligere verdifall innen tørrbulk og et meget kraftig verdifall innen offshoresegmentet. Disse engasjementene er ikke i mislighold.

Netto tapsutsatte kredittengasjementer utgjorde ved utgangen av 2017 kr 48,6 mill. (kr 117,8 mill.) tilsvarende 0,51 % av brutto utlån (1,33 %).

Banken økte de gruppevise nedskrivningene i 2017 med kr 2,0 mill. (kr 5,0 mill.) til kr 47,7 mill. (kr 45,7 mill.), tilsvarende 0,50 % (0,52 %) av brutto utlån. Nedskrivningene skyldtes usikkerheten knyttet til utviklingen i boligpriser i Oslo og skipsverdier innen enkeltsegmenter. Det har ikke oppstått objektive hendelser som tilsier nedskrivningsbehov på andre deler av bankens kredittporteføljer.

Nedskrivninger og tap på utlån og garantier utgjorde i 2017 kr 11,4 mill. (kr 30,7 mill.).

ÅRSRESULTAT

Resultat før skatt for 2017 beløp seg til kr 415,0 mill. (kr 328,5 mill.). Resultat etter skatt beløp seg til kr 312,6 mill. (kr 247,3 mill.).

Skattekostnaden utgjorde i 2017 kr 102,4 mill. (kr 81,2 mill.), mens betalbar skatt utgjorde kr 92,0 mill. (kr 63,2 mill.). Banken har negative midlertidige forskjeller på kr 11,1 mill. (kr 48,1 mill.), og ved årsskiftet utgjorde utsatt skattefordel kr 2,8 mill. (kr 12,0 mill.). De negative midlertidige forskjellene er i hovedsak relatert til netto gevinst/(tap) på bankens derivater og verdipapirbeholdninger.

BALANSE

Banken hadde ved utgangen av 2017 en forvaltningskapital på kr 13.104 mill. (kr 12.941 mill.).

Netto utlån til kunder økte til kr 9.448 mill. (kr 8.754 mill.) etter en utlånsvekst i 2017 på kr 694 mill. (kr 823 mill.).

For å skape handlefrihet og rom for ytterligere utlånsvekst gjennomførte banken i fjerde kvartal 2017 avlastninger av utlån på til sammen kr 629 mill. innenfor eiendomsfinansiering. Utlånene innen eiendomsfinansiering har vokst med kr 939 mill. i 2017. Uten avlastningene ville utlån innenfor eiendomsfinansiering ha økt med kr 1.568 mill. Selskapsfinansiering har bidratt med en vekst på kr 388 mill. Volumet innen verdipapirfinansiering har som ventet falt gradvis i løpet av året og med kr 305 mill. Volumet innenfor shipping- og offshorefinansiering er redusert med kr 268 mill. i hovedsak på grunn av innfrielser, nedreguleringer og valutaeffekter.

Ubenyttede kredittrammer og garantier utgjorde kr 2.403 mill. (kr 2.674 mill.). Kredittporteføljen har en høy andel korte kreditter, noe som innebærer at utlånsporteføljens innfrielsestakt er naturlig høy. Aktiviteten har vært god, og det ble i 2017 samlet innvilget kredittrammer for kr 9.322 mill. (kr 9.565 mill.).

Brutto utlån, ubenyttede kredittrammer og garantier fordelte seg ved årsskiftet med 65,1 % (59,9 %) på eiendomsfinansiering, 2,0 % (2,9 %) på boliglån, 12,3 % (8,6 %) på selskapsfinansiering, 11,3 % (16,9 %) på verdipapirfinansiering og 9,6 % (12,3 %) på shipping- og offshorefinansiering.

Innskudd fra kunder utgjorde ved utgangen av 2017 kr 7.084 mill. (kr 7.647 mill.), hvilket tilsvarte en reduksjon på kr 563 mill. fra 2016.

Andelen fastrenteinnskudd utgjorde 15,9 % (23,4 %) av samlede innskudd, mens 24,9 % (22,0 %) var innskudd på plasseringskonto med likviditetsbinding. Banken fikk et økt volum av klientmidler i 2017. Innskuddsdekningen ved utgangen av 2017 var på 75,0 % (87,4 %). Det er en målsetning at innskuddsdekningen skal ligge mellom 70 % og 80 %.

Netto utestående verdipapirgjeld utgjorde ved årsskiftet kr 3.250 mill. (kr 2.886 mill.). Banken har i 2017 utstedt to obligasjonslån med henholdsvis 3 og 5 års løpetid. Banken har til sammen utstedt og utvidet lån i 2017 for brutto kr 1.080 mill.

og innfridd lån på kr 900 mill. Banken pleier markedet aktivt ved å kjøpe og selge fra egen beholdning.

Banken hadde ved årsskiftet en overskuddslikviditet på kr 3.530 mill., ned fra kr 4.119 mill. ved utgangen av 2016. Reduksjonen i overskuddslikviditet var tilsiktet for å redusere bankens finansieringskostnader.

Likviditeten er hovedsakelig plassert i rentebærende verdipapirer, innskudd i større banker og i Norges Bank. Verdipapirplasseringene er i stat, kommuner, supranasjonale institusjoner, obligasjoner med fortrinnsrett og banker innenfor investment grade.

Banken kan gjøre plasseringer i rentefond og enkeltobligasjoner under investment grade og minimum tilsvarende rating B. Ved utgangen av 2017 hadde banken plassert kr 41,2 mill. (kr 0,0 mill.) i slike rentefond.

TILKNYTTETE SELSKAPER

Banken har en eierandel i Verdun Holding AS som er eierselskapet i Sem & Johnsen Eiendomsmegling på 24,5 %, og en eierandel i NyeBoliger AS (Sem & Johnsen Prosjektmegling) på 35,0 %. Sem & Johnsen Prosjektmegling er spesialisert på salg av boliger under oppføring, og er markedsledende på sitt felt i Oslo og Akershus med ca. 1.500 solgte boliger pr. år. Resultat etter skatt i Verdun Holding AS ble kr 2,5 mill. (kr 15,2 mill.), mens resultat etter skatt i NyeBoliger AS ble kr 7,2 mill. (kr 15,9 mill.).

Bakgrunnen for kjøpet av NyeBoliger AS er et ønske om å dra veksler på hverandres kompetanse innen bankvirksomhet og meglervirksomhet. Både banken og NyeBoliger AS besitter lang erfaring og solid kunnskap om nyboligmarkedet i Oslo og omegn, og vurderer et samarbeid som forretningsmessig fordelaktig.

DISPONERINGER

Det er et mål for Pareto Bank å gi sine aksjonærer en samlet konkurransedyktig avkastning på investert kapital i form av utbytte og kursstigning. Pareto Bank har en langsiktig ambisjon om å utbetale fra 30 til 50 % av bankens resultat etter skatt i utbytte. Banken har siden oppstarten i 2008 utbetalt til sammen kr 4,14 i utbytte pr. aksje.

I lys av at banken fortsatt er i en vekstfase med tilgang til gode forretninger, vil styret foreslå et utbytte på 1,60 pr. aksje for 2017. Dette tilsvarer et utdelingsforhold på 30,3 %.

Årsresultatet utgjorde kr 312,6 mill. Fond for urealiserte gevinster økes med kr 3,7 mill. mens resterende overføres annen egenkapital.

Banken har en samlet egenkapital på kr 2.125,9 mill. ved årsskiftet. Aksjonærenes andel utgjør kr 2.075,9 mill.

AKSJONÆRFORHOLD

Bankens aksje ble notert på Oslo Axess den 27. mai 2016 og Oslo Børs hovedlisten den 12. desember 2016.

Aksjen har vært omsatt på kurser fra kr 32,50 til kr 43,10 i 2017.

(NOK)	2017	2016
Resultat tilordnet aksjonærene pr. aksje	5,28	4,08
Utbytte pr. aksje	1,60	1,00
Aksjonærenes egenkapital pr. aksje	35,41	31,14
P/E	7,49	9,34
P/BV	1,12	1,22
Aksjekurs	39,50	38,10
Antall aksjer	58.619.688	58.619.688

Banken hadde ved utgangen av året 839 aksjonærer. Aksjekapitalen var kr 703,4 mill. fordelt på 58.619.688 aksjer pålydende kr 12,00.

Ledende ansatte i Pareto Bank eier direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse 633.655 aksjer, tilsvarende 1,08 % av aksjene i selskapet.

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards og tilhørende fortolkninger som fastsatt av EU og trådt i kraft per 31. desember 2017, samt de ytterligere norske opplysningskravene som følger av regnskapsloven, herunder årsregnskapsforskriften for banker, finansieringsforetak m.m.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, nedskrivning samt sikringsbokføring. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Standarden trer i kraft 1.1.2018. Banken har vurdert at standarden ikke vil ha noen vesentlig effekt for hverken klassifisering, måling eller på de samlede nedskrivningene for tap på utlån og garantier og følgelig på egenkapital og kapitaldekning. For ytterligere informasjon vises det til note 2 og 40.

SOLIDITET OG KAPITALKRAV

Ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital utgjorde henholdsvis kr 1.948,3 mill. (kr 1.737,7 mill.), kr 1.998,3 mill. (kr 1.897,7 mill.) og kr 2.268,3 mill. (kr 2.167,7 mill.) ved utgangen av 2017. Dette ga en ren kjernekapitaldekning på 17,66 % (17,21 %), en kjernekapitaldekning på 18,11 % (18,79 %) og en kapitaldekning på 20,56 % (21,46 %) beregnet etter standardmetoden.

Samlet egenkapital utgjorde kr 2.125,9 mill. (kr 1.985,2 mill.), hvorav innskutt og opptjent egenkapital utgjorde kr 2.075,9 mill. (kr 1.825,2 mill.). Banken kjøpte 29. mars 2017 tilbake en fondsobligasjon på kr 110 mill. og reduserte dermed mengden hybridkapital til kr 50 mill.

Bankens uvektede kjernekapitalandel endte på 14,3 % (13,7 %).

Finanstilsynet har fastsatt et individuelt pilar 2-tillegg for banken på 3,2 % gjeldende fra 31.12.2017. Pareto Bank har dermed et krav til ren kjernekapitaldekning på 15,2 % ved utgangen av 2017.

Bankens krav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning var dermed henholdsvis 15,2 %, 16,7 % og 18,7 % ved utgangen av 2017. Banken oppfyller disse kravene med god margin. Styret har fastsatt et nytt målnivå for ren kjernekapitaldekning på 15,7 %, gjeldende fra 31.12.2018.

RISIKOFORHOLD

Pareto Bank har en bevisst holdning til styring, kontroll og oppfølging av bankens samlede risikobilde. Styret kan konstatere at banken i 2017 ikke hadde vesentlige avvik, tap eller hendelser og anser at banken har en god risikostyring og internkontroll. Styret evaluerer minimum en gang årlig bankens retningslinjer, styrende dokumenter samt bankens risikoprofil og internkontroll.

De viktigste risikoområder banken står overfor er:

Kredittrisiko: Kredittrisiko vil være den vesentligste risikoen i Pareto Bank. Kredittrisiko er den risiko en bank har for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og for at kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko påvirkes av den generelle økonomiske utviklingen og bankens håndverk ved innvilgelse og oppfølging av engasjementet.

Pareto Bank vil ha et bevisst forhold til diversifisering av utlånsporteføljen hva gjelder bransje, sikkerhet og størrelse på enkeltengasjementer. Banken søker å diversifisere mellom de ulike segmentene og unngå risiko i bransjer hvor banken ikke har tilstrekkelig kompetanse eller er usikre på den generelle fremtidige risikoen i bransjen.

Banken har lagt vekt på å etablere kredittstyringssystemer som ivaretar en tilfredsstillende rapportering. Særlig innenfor verdipapirområdet er det lagt vekt på at informasjonstilgjengeligheten og kontrollen er god og mest mulig automatisert.

Kredittpolicy og kredittstyringsdokumenter evalueres av styret minimum én gang årlig.

Banken har utarbeidet et risikoklassifiseringssystem for å kunne styre kredittrisikoen i tråd med bankens kredittpolicy. Dette

danner grunnlag for bankens prismodell som skal ivareta en riktig prising av risiko basert på debtors betjenings- og tilbakebetalingsevne, etablert sikkerhet for engasjementet og gjeldende kapitalkrav.

Likviditetsrisiko: Pareto Bank har som mål å holde en lav til moderat likviditetsrisiko på både kort og lang sikt. Videre er det et mål for banken til enhver tid å ha en god likviditetsbuffer som vil bestemmes av bankens utvikling og balansestruktur. Bankens innskuddssammensetning og evne til å utstede verdipapirer kan variere mer enn hos en gjennomsnittlig norsk bank. Dette tilsier at banken bør holde en noe høyere overskuddslikviditet enn gjennomsnittet av norske banker.

Banken skal ha en robust likviditetsstyring basert på retningslinjer fastsatt av styret. Banken har utarbeidet rammer og prinsipper for styring av bankens likviditetsrisiko. I tillegg er det utarbeidet prognoser, stresstester og beredskap for mulige likviditetskriser. Det er utarbeidet et policydokument som definerer likviditetsrisikotoleransen og rammer i tråd med retningslinjer fra Finanstilsynet.

Markedsrisiko: Pareto Bank skal ikke ta egne posisjoner i rente- og valutamarkedet og skal fortløpende og i størst mulig grad avdekke oppstått eksponering. Alle poster på og utenfor balansen med tilhørende inntekts- og kostnadsposter blir avdekket, hvilket innebærer at bankens eksponering vil være begrenset. Eksponeringen skal være innenfor rammer og fullmakter gitt av styret.

Banken har interne rammer for den samlede renterisiko i norske kroner og valuta, og måler denne henholdsvis innenfor definerte løpetidsintervaller og på summen fra to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammen gjelder løpende og omfatter alle løpetider, alle finansielle instrumenter og alle valutaer.

Banken måler valutarisiko som bankens nettoposisjon i den enkelte valuta. I tillegg måler banken summen av nettoposisjonene i hver valuta som en bruttostørrelse uten netting mellom valutaer. Nettoposisjonene er omregnet til norske kroner. Banken stresstester valutaposisjonene ved å analysere resultateffekten av en markedsendring på 10 prosentpoeng for hver enkelt valuta og i alle valutaer samlet.

Banken vil ha risiko for endringer i markedsverdi på porteføljene av obligasjoner, sertifikater og fond som følge av generelle endringer i kredittspreader. Banken bruker en metode som bygger på metodikken i Solvens II for oppfølging og styring av kredittspreaderisiko. Banken skal ha en moderat risikospredning. Det er etablert rammer på kredittspreaderisiko samt rammer som sikrer at porteføljen er diversifisert mot utstedere, sektorer og geografiske områder. Markedsrisikoen i porteføljene skal være moderat og porteføljen skal ha høy markedslikviditet. Det er etablert rammer og retningslinjer for bankens likviditetsrisiko. Hoveddelen av porteføljen skal ha en høy likviditet med liten avstand mellom kjøps- og salgskurser samt stor ordredybde.

Operasjonell risiko: Banken reduserer operasjonell risiko gjennom gode kontrollrutiner, godt etablert rutineverk og en egen risikokontroll- og compliance funksjon.

Andre risikoforhold: Banken vurderer løpende de endringer og krav banken står overfor som kan påvirke så vel resultat- som balanseutvikling.

SAMFUNNSANSVAR

Styret har fastsatt policy for etikk, samfunnsansvar og interessekonflikter. Dokumentet oppsummerer bankens overordnede verdigrunnlag og legger grunnlaget for de operasjonelle arbeidsrutiner for dette arbeidet i banken.

Banken arbeider kontinuerlig med å oppdatere og utvikle rutiner og retningslinjer for å sikre at banken har en bevissthet vedrørende sin rolle i samfunnet.

Det vises til bankens hjemmeside på www.paretobank.no for ytterligere informasjon.

MENNESKERETTIGHETER

Banken har sin virksomhet i Norge og møter ikke store utfordringer knyttet til menneskerettigheter i sin daglige virksomhet. Gjennom valg av produkter og leverandører ønsker banken å fremme støtte og respekt for anerkjente menneskerettigheter.

ARBEIDSTAKERRETTIGHETER OG SOSIALE FORHOLD

De ansatte er bankens viktigste ressurs. Trivsel på arbeidsplassen bidrar til at den enkelte yter sitt beste. Gjennom målrettet HMS-arbeid og kompetanse- og kulturbygging utvikler banken sine medarbeidere og bidra til at banken fortsatt vil være en god og attraktiv arbeidsplass.

Utviklingen innenfor finansnæringen medfører stadig høyere krav til kunnskap og kompetanse. Det er derfor fokus på etterutdanning og kompetansehevede tiltak.

YTRE MILJØ

Utover eget forbruk av papir, energi og avfall forurenses banken ikke det ytre miljø. Banken ønsker å opptre ansvarlig i sitt forhold til klima og miljø der banken kan påvirke dette.

KORRUPSJON

Bankens policy for etikk, samfunnsansvar og interessekonflikter regulerer forhold som skal styrke bankens uavhengighet og integritet. Banken har i tillegg retningslinjer som skal bidra til å motvirke korrupsjon, hvitvasking samt tiltak mot virksomheter som ikke driver innenfor god forretningsskikk.

ORGANISASJON

Pareto Bank er en norsk forretningsbank med hovedkontor i Dronning Mauds gt. 3 i Oslo, hvor virksomheten drives fra.

Pareto Bank er en god arbeidsplass med høy etisk standard og gjensidig respekt mellom de ansatte. Banken har egne etiske retningslinjer for alle ansatte og tillitsvalgte. Disse omfatter forhold som gjelder taushetsplikt, habilitetsspørsmål, gaver og tjenester og handel med finansielle instrumenter.

Pareto Bank er en arbeidsplass der det er likestilling mellom kvinner og menn. Selskapet hadde ved årsskiftet totalt 39 ansatte, hvorav 27 menn og 12 kvinner. Styret mener den faktiske tilstand når det gjelder likestilling er tilfredsstillende og at det ikke er nødvendig å iverksette spesielle tiltak. Banken har en HMS-ansvarlig.

Arbeidsmiljøet anses å være godt. Andelen sykefravær i 2017 har vært lavt og var på totalt 209 dager, tilsvarende 2,2 %. Det har ikke vært registrert noen skader eller ulykker i 2017.

Banken har etablert insentivordninger for bankens ansatte. Disse omfatter en ordning med kjøp av aksjer i Pareto Bank subsidiert med inntil kr 3.000 pr. ansatt pr. år. I 2017 valgte 25 ansatte å benytte seg av dette tilbudet.

Pareto Bank har en ordning for overskuddsdeling som er basert på oppnådd resultat etter skatt og egenkapitalavkastning etter skatt. Overskuddsdeling skjer dersom banken leverer en egenkapitalavkastning etter skatt utover et innslagspunkt fastsatt av bankens styre hvert år. For 2017 vedtok styret et innslagspunkt på 6,5 %. En andel av resultatet utover 6,5 % egenkapitalavkastning utdeles til bankens ansatte som variabel godtgjørelse.

Styret har besluttet å avsette kr 19,7 mill. inkl. arbeidsgiveravgift og feriepengar for å møte denne forpliktelsen for 2017. Deler av avsetningen er betinget av bankens resultatutvikling i perioden 2018 til 2021, og kan bli tilbakeført. Styret har lagt vekt på godt utført arbeid gjennom høy måloppnåelse, kvalitet og arbeidsinnsats. Utbetalingen vil bli gjort i form av tildeling av aksjer.

Godtgjørelsesutvalget utgått av styret skal sikre at banken har en godtgjørelsesordning som bidrar til å fremme og gi insentiver til god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking og å unngå interessekonflikter.

Styret retter en takk til bankens ansatte for en svært god innsats gjennom 2017.

STYRETS SAMMENSETNING

Styret består av Åsmund Skår (leder), Brita Eilertsen (nestleder),

Camilla Wahl, Espen Lundaas, Per Kristian Spone og Lars Christian Bjørge (ansattevalgt). Styret består av 4 menn og 2 kvinner.

I løpet av 2017 avholdt styret i banken 18 møter, hvorav 6 var ekstraordinære styremøter for behandling av større kredittengasjementer og for å behandle saker som var viktig for bankens strategi. På de ordinære møtene behandlet styret blant annet strategi og planer, risikostyring og internkontroll, godkjenning av ulike retningslinjer, rutiner, instruksjoner og bankens finansielle utvikling.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Styret forholder seg til Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) sin «Norsk anbefaling til eierstyring og selskapsledelse» og følger anbefalingen. Styret har vedtatte retningslinjer for Corporate Governance for å fremme målet om effektivt å lede selskapet til fordel for selskapets aksjonærer og interessenter over lang sikt. Disse klargjør rolledelingen mellom aksjonærer, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen og gir grunnlag for hvordan selskapets mål blir satt, oppnåst og overvåket. Styret foretar også en årlig evaluering av sitt arbeid og sin arbeidsform.

Det vises til retningslinjer for Corporate Governance på bankens hjemmeside på www.paretobank.no for ytterligere informasjon.

FORTSATT DRIFT

Årsregnskapet for 2017 er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift. Styret bekrefter at denne forutsetning er tilstede. Etter styrets oppfatning gir det fremlagte regnskapet med resultat, balanse og tilhørende noter god informasjon om selskapets drift og stilling ved årsskiftet. Det har ikke vært vesentlige hendelser som påvirker resultat og de verddivurderinger som er gjort. For øvrig har det ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning for bedømmelsen av selskapet.

UTSIKTER FREMOVER

Tilgang på prosjekter har vært god i hele 2017. Resultatet for 2017 er bankens beste årsresultat noensinne. Lønnsomheten er god med en egenkapitalavkastning etter skatt på 15,9 %. Soliditeten er styrket.

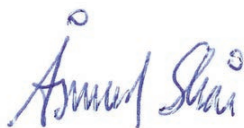
Ved årsskiftet er tilgangen på eiendomsprosjekter fortsatt god. Som følge av boligprisfall og et skifte i markedssentiment i boligmarkedet i Oslo og omliggende områder, er aktiviteten i nyboligmarkedet lavere. Bildet er imidlertid nyansert, og salg av småhus og etterspørsel etter leiligheter i randsonen til Oslo er fortsatt god. Lavere nyboligbygging vil kunne få effekt på bankens tilgang på gode eiendomsprosjekter, spesielt i siste halvdel av 2018. Banken har gjennom 2017 hatt et høyere fokus på forhåndssalg, likviditet og egenkapital og viderefører denne praksisen i 2018. Banken er fortsatt forsiktig med å finansiere prosjekter hvor prosjektrealisering ligger langt frem i tid.

Innenfor shipping og offshore er flere markedssegmenter i bedring, og banken forventer utlånsvekst i 2018. Høy lønnsomhet, norsk forankring, lav belåningsgrad og kurant tonnasje er bærende elementer i strategien på dette området.

Tilgangen på prosjekter innenfor selskapsfinansiering er god. På dette området tilbyr banken transaksjonsbaserte finansieringsløsninger til investorer, eiere og mellomstore bedrifter. Bankens tilbud omfatter blant annet oppkjøpslån, brolån, eierlån og arbeidskapitalfasiliteter. Banken ser fortsatt gode vekstmuligheter på dette området, og den langsiktige ambisjonen er å bygge en like sterk markedsposisjon innenfor dette området som innenfor eiendom.

Pareto Bank viderefører således sin vekststrategi i 2018. Gjennom god lønnsomhet og soliditet har banken det beste utgangspunktet for 2018.

31.12.2017 / 28.02.2018
Styret i Pareto Bank ASA

Åsmund Skår
Styrets leder

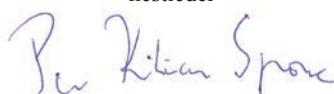
Brita Eilertsen
nestleder

Espen Lundaas
styremedlem

Camilla Wahl
styremedlem

Per Kristian Spone
styremedlem

Lars Christian Bjørge
styremedlem

RESULTATREGNSKAP

(NOK 1.000)	Noter	2017	2016
Renteinntekter og lignende inntekter		680 348	618 683
Rentekostnader og lignende kostnader		173 382	202 786
Netto renteinntekter	5	506 966	415 897
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester		11 648	15 232
Provisjonskostnader og kostnader fra banktjenester		871	597
Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	20	2 995	2 533
Netto gevinst/(tap) på fin.instrumenter til virkelig verdi	3,6,7	18 152	24 534
Andre driftsinntekter		76	342
Netto andre driftsinntekter	6	32 000	42 045
Sum netto inntekter		538 966	457 942
Lønn og andre personalkostnader	8,9,10,37	76 621	61 551
Administrasjonskostnader		19 310	18 384
Ordinære avskrivninger	21,22	4 154	4 272
Andre driftskostnader		12 491	14 600
Sum driftskostnader før nedskrivninger og tap	8	112 576	98 807
Driftsresultat før nedskrivninger og tap		426 390	359 135
Nedskrivninger og tap på utlån og garantier	3,12	11 421	30 661
Driftsresultat		414 968	328 474
Skattekostnad	11	102 381	81 167
Resultat etter skatt		312 587	247 308
Andre inntekter og kostnader		0	0
Totalresultat for perioden		312 587	247 308
Resultat etter skatt per aksje (NOK) ordinær og utvannet		5,28	4,08

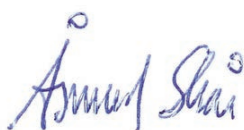
BALANSE

(NOK 1.000)	Note	31.12.2017	31.12.2016
Kontanter og fordringer på sentralbanker	14	61 014	57 075
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	14,16,17,18,31	295 533	747 274
Utlån til kunder	12,13,14,15,16,17,18,31	9 447 670	8 753 761
Sertifikater og obligasjoner	14,15,16,19,31	3 173 886	3 315 103
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	14,15,16	41 192	10
Eierinteresser i tilknyttede selskaper	20	35 970	14 654
Finansielle derivater	14,15,27,28	11 611	12 725
Immaterielle eiendeler	21	30 202	24 913
Utsatt skattefordel	11	2 782	12 019
Varige driftsmidler	22	3 200	735
Andre eiendeler		346	852
Forskuddsbetale kostnader og opptjente inntekter		563	1 641
Eiendeler		13 103 969	12 940 761

(NOK 1.000)		31.12.2017	31.12.2016
Innskudd fra kredittinstitusjoner	14,16	200 245	4 133
Innskudd fra kunder	14,15,16,23	7 083 931	7 646 800
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	14,15,16,24	3 250 201	2 885 545
Finansielle derivater	14,15,27,28	45 981	55 805
Betalbar skatt	11	92 029	63 172
Annen gjeld	26	6 328	5 705
Påløpte kostnader og forskuiddsbetalte inntekter	26	29 097	24 218
Ansvarlig lånekapital	14,16,25	270 246	270 221
Gjeld		10 978 059	10 955 599
Aksjekapital	38	703 436	703 436
Overkurs		424 615	424 615
Fond for urealiserte gevinster		11 405	7 746
Annen egenkapital		936 454	689 365
Fondsobligasjonslån		50 000	160 000
Egenkapital	30	2 125 910	1 985 163
Gjeld og egenkapital		13 103 969	12 940 761

Betingede forpliktelser	17,18,29	348 789	434 912
--------------------------------	-----------------	----------------	----------------

31.12.2017 / 28.02.2018
Styret i Pareto Bank ASA

Åsmund Skår
Styrets leder

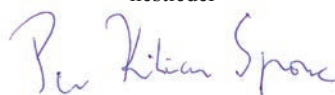
Brita Eilertsen
nestleder

Espen Lundaas
styremedlem

Camilla Wahl
styremedlem

Per Kristian Spone
styremedlem

Lars Christian Bjørge
styremedlem

ENDRING I EGENKAPITALEN

(NOK 1.000)	Aksje- kapital	Overkurs	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Aksjonærenes egenkapital	Fonds- obligasjons- lån	Egenkapital
Egenkapital pr. 01.01.2016	510 000	225 469	4 752	450 169	1 190 390	160 000	1 350 391
Totalresultat for perioden	0	0	2 994	244 314	247 308	0	247 308
Utbetalte renter fondsobligasjonslån	0	0	0	-10 377	-10 377	0	-10 377
Spart skatt på renter fondsobligasjoner	0	0	0	2 595	2 595	0	2 595
Aksjeemisjon	193 436	199 146	0	0	392 583	0	392 583
Spart skatt på emisjonskostnader	0	0	0	2 665	2 665	0	2 665
Egenkapital pr. 31.12.2016	703 436	424 615	7 746	689 365	1 825 163	160 000	1 985 163
Totalresultat for perioden	0	0	3 658	308 929	312 587	0	312 587
Utbetalte renter fondsobligasjonslån	0	0	0	-4 294	-4 294	0	-4 294
Spart skatt på renter fondsobligasjonslån	0	0	0	1 073	1 073	0	1 073
Utbetalt utbytte	0	0	0	-58 620	-58 620	0	-58 620
Innfridd fondsobligasjonslån	0	0	0	0	0	-110 000	-110 000
Egenkapital pr. 31.12.2017	703 436	424 615	11 405	936 454	2 075 910	50 000	2 125 910

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(NOK 1.000)	2017	2016
Renteinnbetalinger fra sentralbanker og kredittinstitusjoner	3 019	3 552
Inn-/utbetalinger av innskudd fra kunder	-552 617	1 191 875
Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-103 230	-100 376
Inn-/utbetalinger på lån til kunder	-680 645	-794 588
Renteinnbetalinger på lån til kunder	611 990	559 816
Inn-/utbetalinger av innskudd fra kredittinstitusjoner	196 112	3 736
Renteutbetalinger på innskudd fra kredittinstitusjoner	824	-657
Inn-/utbetalinger på sertifikater og obligasjoner	144 620	-997 291
Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	42 167	47 457
Inn-/utbetalinger på aksjer, andeler og andre verdipapirer	-59 762	-3 865
Inn-/utbetalinger av verdipapirgjeld	367 309	-131 964
Renteutbetalinger av verdipapirgjeld	-67 297	-88 147
Inn-/utbetaling finansielle derivater	9 442	57 142
Provisjonsinnbetalinger	11 719	15 319
Provisjonsutbetalinger	-871	-597
Utbetalinger til drift	-114 036	-95 510
Betalt skatt	-63 172	-57 587
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-254 427	-391 687
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-2 987	-215
Utbetalinger ved kjøp av immatrielle eiendeler	- 8 920	-3 036
Netto kontantstrøm investeringsaktiviteter	- 11 907	-3 251
Innskutt egenkapital	0	392 583
Utbetalinger ved tilbakebetaling av fondsobligasjon	-109 464	0
Renteutbetalinger ansvarlig lånekapital	-9 090	-4 676
Renteutbetalinger fondsobligasjonslån	-4 294	-10 377
Utbetaling av utbytte	-58 620	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-181 468	377 530
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-447 802	-17 408
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01	804 349	821 757
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter	356 547	804 349

Kontanter og kontantekvivalenter er definert som fordringer på kredittinstitusjoner og sentralbanker uten avtalt løpetid eller oppsigelsesfrist.

NOTE 1: GENERELL INFORMASJON

Pareto Bank ASA er en norsk forretningsbank med hovedkontor i Dronning Mauds gt. 3 i Oslo. Regnskapet ble vedtatt av styret 28. februar 2018.

NOTE 2: SAMMENDRAG AV DE VIKTIGSTE REGNSKAPSPRINSIPPENE

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av regnskapet. Disse prinsippene er benyttet konsistent i alle perioder presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

2.1 Rammeverk for regnskapsavleggelsen

Årsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards og tilhørende fortolkninger som fastsatt av EU og trådt i kraft per 31. desember 2017, samt de ytterligere norske opplysningskravene som følger av regnskapsloven herunder årsregnskapsforskriften for banker, finansieringsforetak m.m.

Regnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner: finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i høy grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Nye og endrede standarder som er tatt i bruk av banken i 2017

Banken har tatt i bruk følgende standarder og endringer i standarder med effekt fra 1. januar 2017.

Informasjonsinitiativ - Endringer i IAS 7

Det skal gis opplysninger som gjør det mulig for brukere av regnskapet å vurdere endringer i forpliktelser som oppstår som følge av finansieringsaktiviteter, inkludert både forandringer som følge av kontantstrømmer og ikke kontant endringer, se note 25.

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor banken ikke har valgt tidlig anvendelse

En rekke nye standarder, endringer til standardene og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de som banken har valgt ikke å anvende tidlig, er de vesentligste opplyst om nedenfor.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, nedskrivning samt sikringsbokføring. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Standarden er godkjent av EU og trer i kraft for regnskapsåret 2018. Banken vil ta standarden i bruk fra 1. januar 2018.

Reglene om innregning og fraregning er ikke endret.

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved innregning av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter og egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av gjeldsinstrumenter bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader, med renteinntekt, valuta-omregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over andre inntekter og kostnader skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold («accounting mismatch»).

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument som ikke er holdt for handelsformål kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot andre inntekter og kostnader, skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i all hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle forpliktelser fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. En endring fra IAS 39 er at

for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i andre inntekter og kostnader med mindre dette skaper eller forsterker en «accounting mismatch», og ikke i resultatet som i dag. I tillegg kan en benytte virkelig verdi opsjonen for en gruppe finansielle forpliktelser eller finansielle eiendeler når disse forvaltes, og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi, i samsvar med en dokumentert risikohåndterings- eller investeringsstrategi, og informasjonen som gis internt på dette grunnlag til foretakets nøkkelpersoner i ledelsen.

Banken har ferdigstilt vurderingen og har konkludert med at den nye standarden ikke vil ha noen effekt for bankens måling av finansielle eiendeler og forpliktelser. Det vil bli en endring i presentasjon for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet (fastrente innskudd fra kunder), da endringer i virkelig verdi som skyldes selskapets egen kredittrisiko vil innregnes i andre inntekter og kostnader og ikke i resultatet som i dag.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikrings-effektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, mens sikringseffektiviteten etter IAS 39 må vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

De endrede reglene for sikringsbokføring påvirker ikke bankens regnskap da banken ikke benytter seg av sikringsbokføring i 2017.

Nedskrivning for tap på utlån og garantier

Etter dagens regler skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring eller instrumentet har lav kredittrisiko på rapporteringsdagen, skal det avsettes for 12-måneders forventet tap («trinn 1»). 12-måneders forventet tap er det tapet som er

forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangs innregning (det antas at kredittrisikoen ikke har økt vesentlig dersom instrumentet har lav kredittrisiko på rapporteringstidspunktet) men det ikke foreligger objektive bevis på tap, skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden («trinn 2»). Standarden har en presumpsjon om at det foreligger en vesentlig økning i kredittrisikoen hvis de kontraktuelle kontantstrømmer er mer enn 30 dager etter forfall. Det akkumulerte forventede tapet i «trinn 1» og «trinn 2» erstatter dagens gruppeavsetninger. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig og det foreligger objektive bevis på verdifall, skal det avsettes for forventet tap over levetiden («trinn 3»). Standarden har en presumpsjon på at det foreligger mislighold hvis kontraktuelle kontantstrømmer er mer enn 90 dager etter forfall hvilket også banken har lagt til grunn. De individuelle tapsavsetningene under IAS 39 vil ikke endres vesentlig ved overgangen til IFRS 9 («trinn 3»).

Ved vurdering av hva som utgjør en vesentlig økning i kredittrisiko har banken, i tillegg til standardens presumpsjon om at finansielle eiendeler som har kontantstrømmer som er forfalt i mer enn 30 dager er utsatt for vesentlig økt kredittrisiko, lagt til grunn kvalitative og kvantitative indikatorer. Den viktigste kvantitative indikatoren banken har lagt til grunn for hvorvidt det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko er bestemt ved å sammenligne opprinnelig sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold («PDxLGD») med sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold («PDxLGD») på rapporteringstidspunktet. Med utgangspunkt i dette målet har Bankens definert at en dobling i sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold eller en absolutt endring på 1 % utgjør en vesentlig økning i kredittrisiko. Når det gjelder kvalitative indikatorer er bankens løpende liste av engasjementer for oppfølging (såkalt «Watch-List») en viktig indikator for å fange opp om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Bankens løpende oppfølging av Watch-List og i enhver situasjon hvor det er mistanke om at det har oppstått forhold av negativ betydning for engasjementet/kunden vil en vurdere denne satt opp på listen. Indikatorer for å komme på listen er både av eksternt og intern art.

Ved bankens beregninger av forventet tap i «trinn 1» og «trinn 2» har en hensyntatt fremadskuende informasjon (makroøkonomiske scenarioer).

Renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 1 og trinn 2 beregnes ved hjelp av den effektive rentemetoden på den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi, mens renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 3 beregnes basert på den finansielle eiendelens amortiserte kost.

Bankens beregninger viser at overgangen til IFRS 9 vil medføre en økning på kr 0,1 mill. før skatt og 0,08 mill. etter skatt på tapsavsetningen og følgende redusere egenkapitalen tilsvarende.

Da effekten på egenkapitalen ikke er vesentlig har banken valgt å ikke benytte seg av overgangsreglene for nedskrivninger for kapitaldekningsformål.

Den nye standarden innfører også utvidede krav til noteopplysninger samt endringer i presentasjon. Dette forventes å endre arten og omfanget av selskapets opplysninger om sine finansielle instrumenter spesielt for regnskapsåret 2018.

Som tillatt i overgangsbestemmelsene til IFRS 9, vil selskapet ikke omarbeide sammenlignende opplysninger for 2017 for finansielle instrumenter innenfor IFRS 9. Differanser som oppstår ved overgangen til IFRS 9, blir regnskapsført direkte i annen egenkapital pr. 1. januar 2018.

Overgangsnoter knyttet til klassifisering og måling, den nye nedskrivningsmodellen samt endringer i regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter (fra 1. januar 2018) er omtalt i note 40.1 Endringer i regnskapsprinsipper. Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper knyttet til finansielle instrumenter som er effektive fra 1. januar 2018, er omtalt i note 40.2 - Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper knyttet til finansielle instrumenter

IFRS 15 *Inntekter fra kundekontrakter* omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntekt regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed har muligheten til å bestemme bruken av og kan motta fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Standarden er godkjent av EU og trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidliganvendelse er tillatt. Standarden vil ikke påvirke bankens regnskap i vesentlig grad.

IFRS 16 *Leieavtaler*

IFRS 16 vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at nesten alle leieavtaler skal balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse som utgjør nåverdien av leiebetalingene for bruksrettseiendelen. Unntak fra denne løsningen finnes for kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi.

Resultatregnskapet vil påvirkes også fordi den totale kostnaden vanligvis er høyere i de første årene av en leiekontrakt og lavere i senere år. I tillegg vil driftskostnader bli erstattet med renter og avskrivninger.

Utleiers regnskapsføring vil ikke endres vesentlig. Noen forskjeller kan oppstå som følge av ny veiledning om definisjonen av en leieavtale. Under IFRS 16 er, eller inneholder en kontrakt, en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel for en periode i bytte mot vederlag.

Standarden er godkjent av EU og trer i kraft for regnskapsåret som begynner 1. januar 2019.

Bankens foreløpige vurdering er at den nye standarden vil kunne påvirke bokføringen av bankens husleiekontrakt som i hovedsak vil påvirke bankens balanse.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på bankens regnskap.

2.2 Omregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Regnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som også er bankens funksjonelle valuta. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til kurs på balansedagen. Verdiendringer som følge av endret kurs mellom transaksjons- og balansedag resultatføres.

2.3. Gjensalgssavtaler

Kjøp av verdipapirer med avtale om tilbakesalg klassifiseres som utlån til og fordringer på kunder. Differansen mellom kjøp og salgspris periodiseres som renteinntekt.

2.4. Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt Pareto Bank blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser. Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og Pareto Bank i hovedsak har overført risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Klassifisering

Finansielle instrumenter blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende kategorier:

Finansielle eiendeler:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.
- Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost.

Finansielle forpliktelser:

- Finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.
- Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost.

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet:

Innenfor denne kategorien kan tilordningen være pliktig eller bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. I den første kategorien inngår bankens finansielle derivater med mindre de er en del av en sikring, samt aksjer og andeler. Den andre kategorien omfatter sertifikater og obligasjoner, utlån til og innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner med rentebinding, samt gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer. Vedrørende gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer har banken kun klassifisert de med rentebinding («fast rente») i denne kategorien. Finansielle instrumenter er klassifisert i kategorien bestemt til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet for i vesentlig grad å redusere inkonsistens i måling (regnskapsmessig misforhold). Den viktigste årsak til at et regnskapsmessig misforhold ellers ville oppstått er at alle finansielle derivater skal måles til virkelig verdi og at disse i utstrakt bruk benyttes for økonomisk sikring av markedsrisiko.

Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost:

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler som ikke er derivater og som har faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked. Kategorien omfatter kontanter og fordringer på sentralbanker, utlån og fordringer på kredittinstitusjoner og utlån til kunder.

Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost:

Kategorien omfatter innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner uten rentebinding og andre finansielle forpliktelser, som ikke er bestemt som forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Måling

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonskostnader. Andre forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost balanseføres første gang til virkelig verdi med fradrag for transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler og forpliktelser som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelse til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi. Utlån og fordringer og andre finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Verdimåling til virkelig verdi:

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Ved beregning legges forutsetning om fortsatt drift til grunn og avsetning for kredittrisiko i instrumentet blir inkludert ved verdsettelsen.

For finansielle instrumenter der motsvarende markedsrisiko kan påvises med tilstrekkelig sannsynlighet, benyttes midtkurser på balansedagen. Øvrige finansielle eiendeler og forpliktelser verdsettes til henholdsvis kjøps- og salgskurser. For finansielle instrumenter der det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare priser, kurser eller volatiliteter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner, benyttes den noterte prisen innhentet fra enten en børs eller megler. I den grad det ikke er notert priser for instrumentet, dekomponeres instrumentet, og verdsettes på bakgrunn av priser på de enkelte komponentene. Dette omfatter de fleste derivater som valutaterminer og renteswapper.

For øvrige finansielle instrumenter som innskudd og utlån fra kunder og kredittinstitusjoner med rentebinding, beregnes kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente inklusive en kredittrisikomargin på balansetidspunktet.

Verdimåling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, måles til amortisert kost og inntektene beregnes etter instrumentets effektive rente (internrente). Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet

løpetid. Kontraktstrømmen inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader som ikke betales av kunden. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmer neddiskontert med internrenten.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

Dersom objektive bevis for verdifall på utlån kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med eiendelens internrente. Internrenten som benyttes, er eiendelens internrente før objektive bevis for verdifall blir identifisert. Objektive bevis for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller der andre konkrete forhold har inntruffet. Nedskrivning reduserer utlånets regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres under «Tap på utlån og garantier m.v.» Renter beregnet etter internrentemetoden på nedskrevet verdi av eiendelen inngår i «Netto renteinntekter».

Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall foretas det nedskrivning.

Presentasjon i balanse og resultatregnskap

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer balanseføres, avhengig av motpart, enten som utlån til og fordring på kredittinstitusjoner eller utlån til og fordring på kunder, uavhengig av verdimålingsprinsipp. Renteinntekter på finansielle instrumenter klassifisert som utlån inkluderes i «Renteinntekter og lignende inntekter». Verdiendringer som kan knyttes til nedskrivning av utlån, inngår i «Nedskrivninger og tap på utlån og garantier». Øvrige verdiendringer på utlån med rentebinding som vurderes til virkelig verdi inngår i linjen «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning

I denne kategorien inngår verdipapirer bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet. Renteinntekter inkluderes i «Renteinntekter og lignende inntekter». Øvrige verdiendringer inngår i linjen «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

Finansielle derivater

Finansielle derivater vurderes til virkelig verdi over resultat og presenteres som eiendel dersom verdien er positiv og som forpliktelse dersom verdien er negativ. Renteinntekter og – kostnader for finansielle derivater og verdiendringer inngår i «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

Innskudd fra kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

Gjeld til kredittinstitusjoner og kunder er regnskapsført, avhengig av motpart, enten som innskudd fra

kredittinstitusjon eller som innskudd fra kunder, uavhengig av verdimalingsprinsipp. Rentekostnader inkluderes i «Rentekostnader og lignende kostnader». Øvrige verdiendringer inngår i linjen «Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

I denne kategorien inngår gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet. Rentekostnader inkluderes i «Rentekostnader og lignende kostnader». Øvrige verdiendringer inngår i linjen «Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

Ustedte finansielle garantier

Kontrakter som medfører at banken må godtgjøre innehaveren for et tap som følge av at en spesifikk debitor unnlater å betale i samsvar med betingelsene i et gjeldsinstrument, klassifiseres som uvedte finansielle garantier. Provisjonsinntekter føres over garantiens løpetid under «Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester». Verdiendringer som følge av kredittengasjementer som er nedskrevet, er bokført under «Nedskrivninger og tap på utlån og garantier». Øvrige verdiendringer av uvedte finansielle garantier er balanseført under «Avsetninger for forpliktelser».

Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontraktene inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Banken har øremerket enkelte derivater som sikring av virkelig verdi av fastrente obligasjoner (verdisikring).

Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenterer banken sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, i tillegg til formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Bankens dokumenterer også sin vurdering av hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved inngåelse av sikringsforholdet og løpende i sikringsperioden.

Endringer i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiserer for sikring av virkelig verdi og som er effektive, resultatføres sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på sikringsobjektet under «Netto gevinst/ (tap) finansielle instrumenter til virkelig verdi».

2.5. Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen bare når det er en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og en har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

2.6. Periodisering av renter og gebyrer

Renter og provisjoner resultatføres etter som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader. Gebyrer som er direkte betaling for utførte tjenester, inntektsføres når de betales. Etableringsgebyrer inngår i kontantstrømmene ved beregning av amortisert kost og inntektsføres under «Renteinntekter og lignende inntekter» etter internrentemetoden. Gebyrer som inngår ved etablering av finansielle garantier, inngår i verdsetting av garantien og inntektsføres over løpetiden under «Netto gevinst/ (tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi».

2.7. Inntektsføring av renter

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av internrentemetoden. Dette innebærer løpende inntektsføring av nominelle renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer fratrasket direkte etableringskostnader. Inntektsføring av renter etter internrentemetoden benyttes både for balanseposter som vurderes til amortisert kost og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet. Renteinntekter på nedskrevne kredittengasjementer beregnes som internrente av nedskrevet verdi.

2.8. Varige driftsmidler

Materielle eiendeler er klassifisert som varige driftsmidler og vurderes til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer utgifter direkte relatert til anskaffelsen. Reparasjoner og vedlikehold kostnadsføres løpende i resultatregnskapet. Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet brukstid. Inventar etc. avskrives over 2 - 5 år og EDB-utstyr over inntil 2 - 3 år. Eiendelenes restverdier og brukstider vurderes årlig og justeres om nødvendig. Det vurderes også løpende hvorvidt det foreligger behov for nedskrivning.

2.9. Immaterielle eiendeler

Kjøpt programvare/-lisenser og bankens tilknytning til norsk infrastruktur for betalingsformidling er klassifisert som immaterielle eiendeler og balanseføres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter til å gjøre programvaren klar til bruk. Disse avskrives i samsvar med avtalenes varighet og eiendelens forventede økonomiske levetid. Utvikling av programvare balanseføres og dersom verdien vurderes som vesentlig og forventes å ha varig verdi, avskrives denne over anslått levetid. Eiendelenes restverdier og brukstider vurderes årlig og justeres om nødvendig. Det vurderes også løpende hvorvidt det foreligger behov for nedskrivning. Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes årlig for verdifall.

2.10. Pensjoner

Banken har innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte, og ordningen ivaretas av et livsselskap. Bankens betaler et årlig tilskudd til den enkelte ansattes kollektive pensjonssparing på 6 % av lønn mellom 1 og 7,1 G, og 9 % av lønn mellom 7,1 og 12 G. Bankens har ingen ytterligere forpliktelser etter at det årlige innskuddet er betalt. Premie inklusive arbeidsgiveravgift kostnadsføres direkte.

2.11. Skatter

Årets skattekostnad omfatter betalbar skatt for inntektsåret samt endring i utsatt skatt på midlertidige forskjeller. Midlertidige forskjeller er forskjeller mellom balanseposters regnskapsførte og skattemessige verdi. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skatteregler som gjelder på balansedagen og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten skal gjøres opp. Utsatt skattefordel blir balanseført i den grad det er sannsynlig at den vil kunne benyttes mot fremtidig skattepliktig inntekt.

2.12. Utbytte

Foreslått utbytte inngår som del av egenkapitalen inntil det er besluttet på generalforsamlingen. Foreslått utbytte inngår ikke i beregning av kapitaldekningen.

2.13. Leieavtaler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Pareto Bank har kun operasjonelle leieavtaler. Leiekostnader kostnadsføres lineært over leieperioden.

2.14 Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er selskaper der banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmerettene. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Investeringen regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost, og bankens andel av resultatet i etterfølgende perioder inntektsføres eller kostnadsføres. Balanseført beløp inkluderer eventuell implisitt goodwill identifisert på kjøpstidspunktet.

2.15 Fondsobligasjonslån

Evigvarende fondsobligasjonslån hvor utsteder har en ubetinget rett til ikke å betale rente klassifiseres som egenkapital. Netto utbetalte renter presenteres som fradrag i aksjonærenes egenkapital

2.16 Kontantstrømpstilling

Kontantstrømpstilling er utarbeidet ved bruk av direkte metode.

2.17 Hendelser etter balansedagen

Informasjon som fremkommer etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen, vil inngå i grunnlaget for vurdering av regnskapsestimater i regnskapet og vil således være hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom disse er vesentlige. Bankens regnskapsavleggelse vil i noen grad være basert på estimater og skjønnsmessige vurderinger. Disse er basert på historisk erfaring, og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlig på balansedagen. De regnskapsmessige estimatene vil sjelden være fullt ut i samsvar med endelig utfall, og representerer en risiko for fremtidige vesentlige endringer i balanseført verdi på finansielle instrumenter.

NOTE 3: REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER

Anvendelse av estimater

Bankens regnskapsavleggelse vil i noe grad være basert på estimater og skjønnsmessige vurderinger. Disse er basert på historisk erfaring, og forventninger om fremtidig hendelser som anses være sannsynlig på balansedagen. De regnskapsmessige estimatene vil sjelden være fullt ut i samsvar med endelig utfall, og representerer en risiko for fremtidige vesentlige endringer i balanseført verdi på finansielle instrumenter og immaterielle eiendeler.

Verdimåling til virkelig verdi

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked, fastsettes ved bruk av verdsettelsesteknikker. Banken vurderer og bruker metoder og forutsetninger som så langt som mulig, er basert på markedsforholdene på balansedagen. Dette omfatter bankens beholdning av sertifikater og obligasjoner, finansielle derivater samt innskudd og utlån med rentebinding. Metoder og forutsetninger for beregning av virkelig verdi er forøvrig beskrevet i bankens regnskapsprinsipper og note 15 i årsregnskapet.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

Dersom objektive bevis for verdifall på utlån kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med eiendelens internrente. Objektive bevis for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller der andre konkrete forhold har inntruffet.

Det har vært observert objektive bevis for verdifall i grupper av lån som har gitt grunnlag for nedskrivninger. I dette ligger at vurderingene skjer med utgangspunkt i tilnærminger og erfaringsmateriale både på det enkelte engasjement som relatert til makroøkonomiske forhold og forventninger til disse.

Det vises også til bankens regnskapsprinsipper.

Andre forhold

Banken er ikke part i noen rettsvister.

NOTE 4: SEGMENTER

Utfra bankens størrelse og satsningsområder er alle kredittaktiviteter samlet i et kredittområde. Pareto Bank styrer og følger opp kredittaktivitetene som et samlet forretningsområde.

NOTE 5: NETTO RENTE- OG KREDITTPROVISJONSINNTEKTER

(NOK 1.000)	2017	2016
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på sentralbanker, amortisert kost	293	292
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på kredittinst., amortisert kost	2 901	4 421
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på kunder, virkelig verdi	0	559
Renteinnt. og lign.innt. av utlån til og fordr. på kunder, amortisert kost	531 483	479 508
Renteinnt. og lign.innt. av sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi	45 606	51 370
Etableringsprovisjoner m.v.	69 489	60 371
Provisjonsinntekter m.v.	30 564	22 150
Andre renteinntekter og lignende inntekter	12	10
Renteinntekter og lignende inntekter	680 348	618 683
Rentekostn. og lign. kostn. på gjeld til finansinst., amortisert kost	824	493
Rentekostn. og lign. kostn. på innskudd fra kunder, virkelig verdi	26 977	40 728
Rentekostn. og lign. kostn. på innskudd fra kunder, amortisert kost	66 002	67 279
Rentekostn. og lign. kostn. på verdipapirgjeld, virkelig verdi	446	21 413
Rentekostn. og lign. kostn. på verdipapirgjeld, amortisert kost	64 198	62 267
Rentekostn. og lign. kostn. på ansvarlig lånekapital, amortisert kost	9 115	4 891
Sikringsfondsavgift	5 705	5 716
Andre rentekostnader og lignende kostnader, amortisert kost	115	0
Rentekostnader og lignende kostnader	173 382	202 786
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	506 966	415 897

NOTE 6: ANDRE INNTEKTER

(NOK 1.000)	2017	2016
Provisjonsinntekter fra betalingsformidling	622	607
Provisjonsinntekter garantier	8 565	11 505
Provisjoner investeringstjenester	1 634	2 619
Interbankprovisjoner	32	32
Provisjonsinntekter fra andre banktjenester	796	469
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	11 648	15 232
Provisjonskostnader ved betalingsformidling	866	588
Interbankprovisjoner	5	9
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	871	597
Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	2 995	2 533
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	18 152	24 534
Andre driftsinntekter	76	342
Andre driftsinntekter	76	342
Netto andre driftsinntekter	32 000	42 045

NOTE 7: NETTO GEVINST/(TAP) PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

(NOK 1.000)	2017	2016
Netto gevinst/(tap) på valuta	-9 907	-17 050
Netto gevinst/(tap) på valutaderivater	13 051	25 290
Netto gevinst/(tap) på rentederivater	-8 919	-2 678
Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter, trading	-5 774	5 562
Netto gevinst/(tap) på utlån til kunder	0	-198
Netto gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner	26 035	18 573
Netto gevinster/(tap) på aksjer og andeler	1 182	790
Netto gevinst/(tap) på utlån fra sentralbanker	-12	0
Netto gevinst/(tap) på verdipapirgjeld	-5 373	-459
Netto gevinst/(tap) på innskudd fra kunder	2 094	266
Netto gevinst/(tap) på fin. instrumenter til virkelig verdi	23 926	18 972
Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter bestemt regnskapsført til virkelig verdi	18 152	24 534

NOTE 8: DRIFTSKOSTNADER

(NOK 1.000)	2017	2016
Ordinære lønnskostnader	40 397	31 883
Avsetning overskuddsdeling	19 680	16 159
Honorarer tillitsvalgte	1 742	1 247
Pensjonskostnader	2 737	2 235
Arbeidsgiveravgift	8 953	8 025
Andre personalkostnader	3 112	2 001
Lønn og andre personalkostnader	76 621	61 551
IT-kostnader	13 979	12 056
Kontorrekvisita, porto mv.	1 078	1 295
Salg, representasjon og markedsføring	2 672	3 891
Andre administrasjonskostnader	1 581	1 142
Administrasjonskostnader	19 310	18 384
Husleie og andre driftskostnader leide lokaler	3 909	3 301
Honorarer revisor, konsulent og juridisk bistand	6 616	9 969
Medlemskontingenter	1 183	870
Forsikringer	544	405
Øvrige driftskostnader	239	55
Andre driftskostnader	12 491	14 600
Avskrivninger m.v. av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4 154	4 272
Sum driftskostnader	112 576	98 807

NOTE 9: PENSJONSKOSTNADER

Pareto Bank er pliktig å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon og har en pensjonsordning som oppfyller kravene etter loven. Banken har en innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte dekket i Storebrand Livsforsikring AS. Pensjonsytelsene omfatter alderspensjon, uførepensjon, ektefelle- og barnepensjon. Det er tegnet innskuddsfritak på ordningene og det er 30 års tjenestetid for å få rett til uavkortede forsikringsytelser.

Pensjonsgrunnlaget er årlig lønn medregnet faste tillegg, hvor det innbetales årlig 6 % av pensjonsgrunnlaget mellom 0 G og 7,1 G og 9 % for pensjonsgrunnlag mellom 7,1 G og 12 G. Pensjonsalderen er 67 år.

Det er også tegnet en uførepensjon i form av en kollektiv livrente for lønn som overstiger 12 G. Pensjonsgrunnlaget er lønn som overstiger 12 G. Det er også tegnet innskuddsfritak på ordningene. Det er 30 års tjenestetid for å få rett til uavkortede forsikringsytelser. Uførepensjonen er på 45 % av lønnen over 12 G.

Banken har ingen pensjonsforpliktelser utover innbetalt årlig premie på nevnte ordninger.

(NOK 1.000)	2017	2016
Pensjonskostnad innskuddsbasert ordning	2 504	1 993
Pensjonskostnad livrente	233	242
Pensjonskostnad	2 737	2 235

NOTE 10: ANTALL ANSATTE/ÅRSVERK

	2017	2016
Antall ansatte per 31.12	40,0	35,0
Antall årsverk per 31.12	39,4	34,0
Gjennomsnittlig antall ansatte	37,0	33,8
Gjennomsnittlig antall årsverk	36,2	33,3

NOTE 11: SKATTEKOSTNAD

(NOK 1.000)

Midlertidige forskjeller	2017	2016
Varige driftsmidler	60	-266
Immaterielle eiendeler	2 680	1 740
Finansielle instrumenter	-11 321	-44 908
Innskudd fra kunder	-2 546	-4 641
Grunnlag for utsatt skatt i balansen	-11 128	-48 075
Utsatt skatt/Utsatt skattefordel	-2 782	-12 019

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt	2017	2016
Resultat før skattekostnad	414 968	328 474
Permanente forskjeller	-9 907	-23 165
Grunnlag for årets skattekostnad	405 062	305 309
Endring i forskjeller som inngår i grunnlag for utsatt skatt	-36 947	-52 620
Grunnlag for betalbar skatt i resultatregnskapet	368 115	252 689
Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	368 115	252 689

Fordeling av skattekostnaden	2017	2016
Betalbar skatt (25% av grunnlag betalbar skatt i resultatregnskapet)	92 029	63 172
Endring i utsatt skatt/skattefordel	9 237	13 155
Poster ført direkte mot egenkapitalen	1 115	5 259
For mye/lite avsatt skatt forrige år	0	-419
Skattekostnad (25 % av grunnlag for årets skattekostnad)	102 381	81 167

Betalbar skatt i balansen	2017	2016
Betalbar skatt på årets resultat	92 029	63 172
Betalbar skatt i balansen	92 029	63 172

NOTE 12: TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER MV.

(NOK 1.000)	2017	2016
Periodens tapskostnader		
Endring i individuelle nedskrivninger	-1 393	21 642
Endring i gruppenedskrivninger	2 000	5 000
Konstaterte tap mot tidligere nedskrivning	10 727	4 002
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivning	87	18
Nedskrivninger og tap på utlån og garantier	11 421	30 661
Individuelle nedskrivninger		
Individuelle nedskrivninger 01.01	39 150	17 597
- Konstaterte tap mot tidligere nedskrivninger	10 727	4 002
+ Økte individuelle nedskrivninger	20 052	31 912
- Tilbakeførte nedskrivninger	10 622	6 358
Individuelle nedskrivninger 31.12	37 853	39 150
Gruppenedskrivninger		
Gruppenedskrivninger 01.01	45 700	40 700
+ Periodens endring i gruppenedskrivning	2 000	5 000
Gruppenedskrivninger 31.12	47 700	45 700

NOTE 13: MISLIGHOLDTE OG TAPSUTSATTE ENGASJEMENTER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Misligholdte engasjement		
Brutto misligholdte engasjement	105 257	74 475
Individuelle nedskrivninger	633	10 996
Netto misligholdte engasjement	104 624	63 479
Avsetningsgrad	0,60 %	14,76 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	1,10 %	0,72 %

Misligholdte engasjementer er engasjementer hvor kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Øvrige tapsutsatte engasjement

Øvrige tapsutsatte engasjement	85 764	145 952
Individuelle nedskrivninger	37 220	28 154
Netto tapsutsatte engasjement	48 544	117 797
Avsetningsgrad	43,40 %	19,29 %
Øvrige tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,51 %	1,33 %

Øvrige tapsutsatte engasjementer er engasjementer, som ikke er misligholdt etter definisjonen over men hvor det er foretatt en nedskrivning.

Forfalte utlån, ekskl. utlån med nedskrivning

6-30 dager	112 477	1 934
31-60 dager	51 057	69 193
61-90 dager	32	0
> 90 dager	86 763	47 955
Sum	250 328	119 081

NOTE 14: KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Per 31.12.2017 (NOK 1.000)	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	61 014	61 014
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	295 533	295 533
Utlån til kunder	0	9 447 670	9 447 670
Sertifikater og obligasjoner	3 173 886	0	3 173 886
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	41 192	0	41 192
Finansielle derivater	11 611	0	11 611
Andre eiendeler	0	346	346
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	0	563	563
Eiendeler	3 226 690	9 805 126	13 031 816
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	200 245	200 245
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 125 835	5 958 097	7 083 931
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	3 250 201	3 250 201
Finansielle derivater	45 981	0	45 981
Annen gjeld	0	6 328	6 328
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	0	29 097	29 097
Ansvarlig lånekapital	0	270 246	270 246
Gjeld	1 171 816	9 714 214	10 615 784

Per 31.12.2016 (NOK 1.000)	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	57 075	57 075
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	747 274	747 274
Utlån til kunder	0	8 753 761	8 753 761
Sertifikater og obligasjoner	3 315 103	0	3 315 103
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	10	0	10
Finansielle derivater	12 725	0	12 725
Andre eiendeler	0	852	852
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	0	1 641	1 641
Eiendeler	3 327 838	9 560 603	12 888 441
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	4 133	4 133
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 789 370	5 857 430	7 646 800
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	62 441	2 823 104	2 885 545
Finansielle derivater	55 805	0	55 805
Annen gjeld	0	5 705	5 705
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter	0	24 218	24 218
Ansvarlig lånekapital	0	270 221	270 221
Gjeld	1 907 616	8 984 811	10 622 206

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

Klassifisering av verdivurdering etter pålitelighet i benyttet informasjon

Per 31.12.2017
(NOK 1.000)

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansielle instrumenter
Sertifikater og obligasjoner	0	3 173 886	0	3 173 886
Aksjer og andeler i fond	0	0	41 192	41 192
Finansielle derivater	0	11 611	0	11 611
Eiendeler	0	3 185 498	41 192	3 226 690
Innskudd fra kunder	0	0	1 125 835	1 125 835
Finansielle derivater	0	45 981	0	45 981
Gjeld	0	45 981	1 125 835	1 171 816

Klassifisering av verdivurdering etter pålitelighet i benyttet informasjon

Per 31.12.2016
(NOK 1.000)

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Finansielle instrumenter
Sertifikater og obligasjoner	0	3 315 103	0	3 315 103
Aksjer og andeler i fond	0	0	10	10
Finansielle derivater	0	12 725	0	12 725
Eiendeler	0	3 327 828	10	3 327 838
Innskudd fra kunder	0	0	1 789 370	1 789 370
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	62 441	0	62 441
Finansielle derivater	0	55 805	0	55 805
Gjeld	0	118 246	1 789 370	1 907 616

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI, FORTSATT...

Det har ikke vært bevegelser mellom nivå 1 og 2 i periodene.

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi er vurdert i et virkelig verdi-hierarki som reflekterer påliteligheten av benyttet informasjon etter følgende nivåer:

Nivå 1: Markedspris (ujustert) som er notert i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser.

Nivå 2: Markedspris som ikke er notert, men som er observerbar for eiendeler eller forpliktelser enten direkte (for eksempel som priser) eller indirekte (for eksempel utledet fra priser).

Nivå 3: Informasjon som ikke er basert på observerbare markedsdata.

Metode for beregning av virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi:

Utlån til kunder

Banken beregner kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente inklusive en kredittpremie på balansetidspunktet. Kredittpremie innhentes fra uavhengige meglere i større finansinstitusjoner.

Sertifikater, obligasjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Banken innhenter markedspriser og kredittspreader fra Nordic Bond Pricing, informasjonssystemet Bloomberg og uavhengige meglere i større finansinstitusjoner for å beregne virkelig verdi.

Andeler i fond

Banken innhenter markedsverdien av fondsandeler fra den enkelte fondsforvalter.

Innskudd fra kunder og finansinstitusjoner

Banken beregner kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente med påslag av bankens anslåtte kredittspreader i innskuddsmarkedet på balansetidspunktet.

Finansielle derivater

Virkelig verdi av finansielle derivater beregnes utfra neddiskonterte kontantstrømmer basert på valutakurser og aktuelle rentekurver på balansetidspunktet.

Se også beskrivelse i Note 2: Regnskapsprinsipper.

NOTE 15: FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI, FORTSATT...

Endringer i finansielle instrumenter nivå 3

Per 31.12.2017

(NOK 1.000)	Utlån og fordringer på kunder	Aksjer og andeler i fond	Sum eiendeler	Innskudd fra og gjeld til kunder	Sum gjeld
Balanse pr. 01.01.2017	0	10	10	1 789 370	1 789 370
Gevinst/(tap) ført i resultat under linjen for netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0	1 182	1 182	2 094	2 094
Omklassifisering tilknyttede selskaper	0	0	0	0	0
Inn- og utbetalinger til motparter	0	40 000	40 000	-665 629	-665 629
Balanse pr. 31.12.2017	0	41 192	41 192	1 125 835	1 125 835
Sum gevinst/tap for perioden for finansielle instrumenter som er i behold på balansedagen, er ført på netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0	1 182	1 182	2 094	2 094

Endringer i finansielle instrumenter nivå 3

Per 31.12.2016

(NOK 1.000)	Utlån og fordringer på kunder	Aksjer og andeler i fond	Sum eiendeler	Innskudd fra og gjeld til kunder	Sum gjeld
Balanse pr. 01.01.2016	11 809	8 010	19 819	1 360 247	1 360 247
Gevinst/(tap) ført i resultat under linjen for netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	-198	0	-198	266	266
Omklassifisering tilknyttede selskaper	0	-8 000	-8 000	0	0
Inn- og utbetalinger til motparter	11 611	0	3 611	428 857	428 857
Balanse pr. 31.12.2016	0	10	10	1 789 370	1 789 370
Sum gevinst/tap for perioden for finansielle instrumenter som er i behold på balansedagen, er ført på netto gevinst/tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi	-198	0	-198	266	266

Sensitivitetsanalyse, nivå 3

	Balanseført verdi pr. 31.12.2017	Effekt av forutsetninger
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 125 835	806

	Balanseført verdi pr. 31.12.2016	Effekt av forutsetninger
Innskudd fra og gjeld til kunder	1 789 370	1 439

For å vise sensitiviteten på innskudd fra og gjeld til kunder er det lagt til grunn en endring i 10 basispunkter på kredittspredene/diskonteringsrenten.

NOTE 16: VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

(NOK 1.000)	31.12.2017		31.12.2016	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 250 201	3 261 603	2 823 104	2 831 890
Ansvarlig lånekapital	270 246	274 042	270 221	265 562
Gjeld	3 520 447	3 535 644	3 093 324	3 097 452

Metode for beregning av virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost

Verdsettingen er gjort med utgangspunkt i de enkelte instrumentenes egenskaper og verdier på balansetidspunktet. Verdiene er beregnet med utgangspunkt i priser notert i aktive markeder der slik informasjon er tilgjengelig, interne modeller som beregner en teoretisk verdi når det ikke finnes aktive markeder, eller sammenligning mellom priser på instrumentene i porteføljen i forhold til siste tilgjengelige transaksjonspriser. Verdsettingen er gjort med utgangspunkt i de enkelte instrumentenes egenskaper og verdier på balansetidspunktet.

Slike verddivurderinger vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurdering av de samme instrumenter. Avvik skyldes blant annet forskjellig oppfatning av markedsutsikter, markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav, samt avvik i tilgang på presis informasjon.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Banken innhenter markedspriser og kredittspreader fra Nordic Bond Pricing, informasjonssystemet Bloomberg og uavhengige meglere i større finansinstitusjoner for å beregne virkelig verdi.

Ansvarlig lånekapital

Virkelig verdi av ansvarlig lånekapital er satt til markedsverdier fra Nordic Bond Pricing, antatt omsetningsverdi basert på tidligere omsetning og anslag fra uavhengige meglere i større finansinstitusjoner.

Sertifikater, obligasjoner og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost er klassifisert som finansielle instrumenter i nivå 2.

For balansepostene kontanter og fordringer på sentralbanker, utlån og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder, innskudd fra kredittinstitusjoner, innskudd fra kunder er balanseført verdi tilnærmet lik virkelig verdi.

NOTE 17: KREDITTENGASJEMENTER FORDELT PÅ KUNDEGRUPPER

(NOK 1.000)	Utlån		Garantier		Ubenyttede kredittrammer	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Personkunder	385 203	467 536	3 793	1 501	242 128	345 551
Jordbruk, skogbruk og fiske	0	0	0	0	6 000	6 000
Bergverksdrift og utvinning	40 000	0	0	0	0	0
Industri	17 206	31 759	600	600	14 936	8 097
El-, gass-, damp- og varmtvannsfors.	0	0	0	4 323	0	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 858 194	1 849 157	132 116	85 576	579 402	573 602
Varehandel	19 526	14 596	1 170	196	7 774	8 536
Transport og lagring	847 703	739 434	500	500	35 761	23 380
Overnattings- og serveringsvirksomhet	40 000	32 249	2 000	0	0	1
Informasjon og kommunikasjon	9 825	7 327	1 656	1 656	1 542	24 173
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1 271 159	1 728 533	122 053	127 034	330 669	377 918
Omsetning og drift av fast eiendom	3 360 825	3 313 299	61 830	201 318	640 381	710 217
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	444 375	473 363	14 909	9 909	130 559	92 353
Forretningsmessig tjenesteyting	176 106	149 042	2 050	2 300	41 423	64 432
Undervisning	0	0	0	0	2 500	0
Helse-, sosialtjenester og underholdning	23 188	9 504	6 112	0	20 812	3 496
Sum kunder, hovedstol	9 493 311	8 815 799	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757
Periodiserte renter og amortisering	39 912	22 812	0	0	0	0
Nedskrivninger	-85 553	-84 850	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kunder	9 447 670	8 753 761	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757
Kredittinstitusjoner, hovedstol	291 508	743 424	0	0	0	0
Periodiserte renter og amortisering	4 025	3 850	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kredittinstitusjoner	295 533	747 274	0	0	0	0
Sum kunder og kredittinstitusjoner	9 743 203	9 501 035	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757

Inndelingen er basert på Statistisk sentralbyrås sektor- og næringsgruppering utfra kundenes hovedvirksomhet.

NOTE 18: KREDITTENGASJEMENTER FORDELT PÅ GEOGRAFISKE OMRÅDER

(NOK 1.000)	Utlån		Garantier		Ubenyttede garantirammer	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Østlandet	2 407 915	2 121 854	64 848	75 379	742 382	627 380
Oslo	5 450 622	5 372 347	110 543	237 479	916 068	1 091 472
Sørlandet	292 297	377 297	238	5 381	92 673	145 831
Vestlandet	276 377	309 248	2 120	2 120	116 308	107 106
Nord Norge og Midt Norge	439 404	206 421	61 846	0	135 963	215 579
Utlandet	626 697	428 632	109 195	114 554	50 493	50 389
Sum kunder, hovedstol	9 493 311	8 815 799	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757
Periodiserte renter og amortisering	39 912	22 812	0	0	0	0
Nedskrivninger	-85 553	-84 850	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum kunder	9 447 670	8 753 761	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757
Kredittinstitusjoner, hovedstol	291 508	743 424	0	0	0	0
Periodiserte renter og amortisering	4 025	3 850	0	0	0	0
Justering til virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Sum Kredittinstitusjoner	295 533	747 274	0	0	0	0
Sum Kunder og Kredittinstitusjoner	9 743 203	9 501 035	348 789	434 912	2 053 887	2 237 757

NOTE 19: SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Sertifikater (kostpris), børsnoterte	450 000	600 000
Periodiserte renter og amortisering	0	0
Justering til virkelig verdi	-333	-1 560
Sertifikater til virkelig verdi	449 667	598 440
Gjennomsnittlig kredittulasjon	0,22	0,59
Gjennomsnittlig effektiv rente	0,36 %	0,45 %
Obligasjoner (kostpris), børsnoterte	2 678 627	2 683 716
Periodiserte renter og amortisering	31 758	25 747
Justering til virkelig verdi	13 834	7 200
Obligasjoner, til virkelig verdi	2 724 219	2 716 663
Gjennomsnittlig kredittulasjon	3,49	3,38
Gjennomsnittlig effektiv rente	0,90 %	0,98 %
Sum sertifikater og obligasjoner	3 173 886	3 315 103

NOTE 20: EIERINTERESSER I TILKNYTTETE SELSKAP

Pr. 31.12.2017 har banken eierinteresser i følgende tilknyttede selskap:

(NOK 1.000)	Land	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Andel resultat	Eierandel	Bokført verdi
Verdun Holding AS	Norge	63 800	43 484	108 325	313	24,5 %	13 747
NyeBoliger AS	Norge	21 753	10 407	43 649	2 424	35,0 %	22 223
Sum tilknyttede selskap		85 553	53 891	151 974	2 737		35 970

Balanseført verdi tilknyttet selskap:

	31.12.2017
Balanseført verdi 1.1	14 654
Tilgang	19 800
Utbetalt utbytte	-1 220
Andel av resultat*	2 737
Balanseført verdi 31.12	35 970

*Andel av resultat er estimert

Avstemming mot regnskapet i Verdun Holding AS :

	31.12.2017
Netto eiendeler	20 317
Eierinteresse (24,5%)	4 978
Goodwill	8 769
Balanseført verdi 31.12.	13 747

Verdun Holding AS er holdingsselskapet for Eiendomsmegler Sem & Johnsen, med hovedkontor i Klingenberggata 7 i Oslo.

Avstemming mot regnskapet i NyeBoligerAS :

	31.12.2017
Netto eiendeler	11 346
Eierinteresse (35,0%)	3 971
Goodwill	18 252
Balanseført verdi 31.12.	22 223

NyeBoliger AS (Sem & Johnsen Prosjektmegling) er spesialisert på salg av boliger under oppføring, med kontor i Klingenberggata 7 i Oslo.

NOTE 21: ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Anskaffelseskost 01.01	54 618	51 581
Tilgang i året	8 920	3 036
Avgang i året	-20 847	0
Anskaffelseskost 31.12	42 690	54 618
Akkumulerte avskrivninger 01.01	-29 704	-25 697
Årets utrangeringer	20 847	0
Årets avskrivninger	-3 631	-4 007
Akkumulerte avskrivninger 31.12	-12 488	-29 704
Bokført verdi 31.12	30 202	24 913
Økonomisk levetid	1-5 år	1-5 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær

Andre immaterielle eiendeler består av programvarelisenser og tilknytningsavgift betalt til FNO for tilgang til bankenes infrastruktur for betalingsformidling. Tilknytningsavgift for tilgang til bankenes infrastruktur på kr 15,5 mill. avskrives ikke.

NOTE 22: VARIGE DRIFTSMIDLER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Anskaffelseskost 01.01	4 010	3 795
Tilgang i året	2 987	215
Avgang i året	-2 428	0
Anskaffelseskost 31.12	4 569	4 010
Akkumulerte avskrivninger 01.01	-3 275	-3 010
Årets utrangeringer	2 428	0
Årets avskrivninger	-522	-265
Akkumulerte avskrivninger 31.12	-1 370	-3 275
Bokført verdi 31.12.	3 200	735
Økonomisk levetid	3 år	3 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær

Bankens varige driftsmidler består av inventar og kontormaskiner. Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger over sine driftsmidler.

NOTE 23: INNSKUDD FRA KUNDER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Kundeinnskudd fordelt på kundegrupper		
Personkunder	2 060 788	2 471 612
Jordbruk, skogbruk og fiske	51 472	26 360
Bergverksdrift og utvinning	1 353	1 484
Industri	63 364	35 881
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	44 810	44 959
Bygge- og anleggsvirksomhet	208 907	221 124
Varehandel, reparasjon av motorvogner	102 670	117 866
Transport og lagring	244 358	109 159
Overnattings- og serveringsvirksomhet	18 641	22 602
Informasjon og kommunikasjon	102 031	106 162
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1 283 622	1 431 571
Omsetning og drift av fast eiendom	1 960 809	1 601 923
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	422 174	453 950
Forretningsmessig tjenesteyting	122 686	242 920
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	21 208	36 499
Undervisning	28 175	36 406
Helse- og sosialtjenester	49 933	81 899
Annen tjenesteyting	280 786	329 642
Utland / Udefinert sektor	0	246 291
Sum kunder, hovedstol	7 067 787	7 618 310
Periodiserte renter	13 598	23 849
Justering til virkelig verdi	2 546	4 641
Innskudd fra kunder	7 083 931	7 646 800

Inndelingen er basert på Statistisk sentralbyrås sektor- og næringsgruppering utfra kundenes hovedvirksomhet.

Kundeinnskudd fordelt på geografi

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Østlandet	1 902 893	2 119 195
Oslo	4 085 245	4 162 755
Sørlandet	351 605	426 520
Vestlandet	284 860	442 228
Nord Norge og Midt Norge	186 193	221 321
Utlandet	256 992	246 291
Sum kunder, hovedstol	7 067 787	7 618 310
Periodiserte renter	13 598	23 849
Justering til virkelig verdi	2 546	4 641
Innskudd fra kunder	7 083 931	7 646 800

NOTE 24: GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0	300 000
- Egne ikke-amortiserte sertifikater, nominell verdi	0	-130 000
Påløpte renter	0	590
Justering til virkelig verdi	0	-1
Sum sertifikatgjeld	0	170 588
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	3 500 000	3 020 000
- Egne ikke-amortiserte obligasjoner, nominell verdi	-259 000	-313 000
Påløpte renter	6 359	8 423
Justering til virkelig verdi	2 842	-466
Sum obligasjonsgjeld	3 250 201	2 714 957
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	3 250 201	2 885 545

Banken emitterer verdipapirer for å finansiere bankens virksomhet.

Utstedte lån 31.12.2017

(NOK 1.000)	Valuta	Nom. verdi	Løpetid	Rente
NO0010702897 Pareto Bank ASA 14/18 FRN	NOK	500 000	30.01.2014 - 30.01.2018	3 mnd NIBOR + 1,35 %-poeng
NO0010747389 Pareto Bank ASA 15/18 FRN	NOK	500 000	12.10.2015 - 12.10.2018	3 mnd NIBOR + 1,37 %-poeng
NO0010722804 Pareto Bank ASA 14/19 FRN	NOK	500 000	04.11.2014 - 04.11.2019	3 mnd NIBOR + 1,00 %-poeng
NO0010758352 Pareto Bank ASA 16/19 FRN	NOK	500 000	01.03.2016 - 01.03.2019	3 mnd NIBOR + 1,75 %-poeng
NO0010768260 Pareto Bank ASA 16/20 FRN	NOK	500 000	23.06.2016 - 23.06.2020	3 mnd NIBOR + 1,40 %-poeng
NO0010805989 Pareto Bank ASA 17/20 FRN	NOK	500 000	21.09.2017 - 21.09.2020	3 mnd NIBOR + 0,85 %-poeng
NO0010805997 Pareto Bank ASA 17/22 FRN	NOK	500 000	21.09.2017 - 21.09.2022	3 mnd NIBOR + 1,12 %-poeng

NOTE 25: ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Ansvarlig obligasjonslån		
Ansvarlig obligasjonslån nominell verdi	270 000	270 000
Påløpte renter	517	590
Amortiseringer	-271	-369
Sum ansvarlig obligasjonslån	270 246	270 221

Banken har utstedt to ansvarlige obligasjonslån på totalt kr 270 mill. Det ene lånet ble utstedt 03.09.2014 og løper med en rente på 3 mnd. NIBOR + 195 bp. Det andre lånet ble utstedt 19.12.2016 og løper med rente på 3 mnd. NIBOR + 290 bp. Lånene løper i 10 år med innløsningsrett etter 5 år fra utstedelsesdato

Utsteder har også rett til å innløse lånene dersom offentlige reguleringer medfører endringer som påvirker i hvilken grad denne type kapital kan regnes som kjernekapital eller tilleggskapital.

Fondsobligasjonslån

Pareto Bank har utestående ett evigvarende fondsobligasjonslån på kr 50 mill. Lånet er utstedt 03.09.2014 og løper med en rente på 3 mnd. NIBOR + 370 bp. Lånet er evigvarende med innløsningsrett for utsteder etter 5 år fra utstedelsesdato, uten insentiv til tilbakebetaling.

Utsteder har også rett til å innløse lånene dersom offentlige reguleringer medfører endringer som påvirker i hvilken grad denne type kapital kan regnes som kjernekapital eller tilleggskapital.

De evigvarende fondsobligasjonslånene er i balansen klassifisert som egenkapital. Det vises forøvrig til note 2.

Tabellen under viser en avstemming av inngående og utgående balanse av finansielle forpliktelser som følge av finansieringsaktiviteter, inkludert både endringer som følge av kontantstrømmer og ikke-kontante endringer.

(NOK 1.000)	31.12.2016	Renteutbetalinger	Rentekostnader	31.12.2017
Ansvarlig lånekapital	270 221	-9 090	9 115	270 246

NOTE 26: ANNEN GJELD OG PÅLØPTE KOSTNADER

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Betalingsformidling	1 510	1 224
Leverandørgjeld	1 679	2 231
Skattetrekk	2 530	2 173
Skyldig merverdiavgift	110	65
Annen gjeld	499	12
Annen gjeld	6 328	5 705
Feriepenger, arbeidsgiveravgift og lønn	27 529	22 468
Andre påløpte kostnader	1 568	1 750
Påløpte kostnader	29 097	24 218

NOTE 27: FINANSIELLE DERIVATER

Pareto Bank benytter derivater for å redusere egen rente- og valutarisiko som oppstår som følge av bankens ordinære virksomhet. Herunder spesielt renterisiko knyttet til langsiktige innlån og utlån. Dette i form av bytteavtaler (swapper og FRA'er) og terminkontrakter og kombinasjoner av disse.

Renteswapper: Avtaler der to parter bytter kontantstrøm for et avtalt beløp over en avtalt periode. Banken bytter således fra fast til flytende rente eller fra flytende til fast rente. Avtalene er normalt skreddersydde og handles utenfor børs.

Valutaterminer: Avtale om å kjøpe eller selge valuta på et bestemt tidspunkt i fremtiden til en på forhånd avtalt pris. Avtalene er skreddersydde kontrakter og handles utenfor børs.

Oversikten under viser de finansielle derivaters nominelle verdier fordelt på type derivat i tillegg til positive og negative markedsverdier. Positive markedsverdier blir bokført som eiendel i balansen, mens negative markedsverdier blir bokført som gjeld. For nærmere beskrivelse av verdsettelse av finansielle derivater, se note 3 og note 15.

Pr. 31.12.2017

(NOK 1.000)	Nominelle verdier	Positive markedsverdier	Negative markedsverdier
Renterelaterte kontrakter			
Renteswapper	2 999 627	7 503	23 346
Sum renterelaterte kontrakter	2 999 627	7 503	23 346
Valutarelaterte kontrakter			
Terminkontrakter	1 752 987	4 108	22 636
Sum valutarelaterte kontrakter	1 752 987	4 108	22 636
Finansielle derivater	4 752 615	11 611	45 981

Pr. 31.12.2016

(NOK 1.000)	Nominelle verdier	Positive markedsverdier	Negative markedsverdier
Renterelaterte kontrakter			
Renteswapper	2 320 500	9 355	18 948
Sum renterelaterte kontrakter	2 320 500	9 355	18 948
Valutarelaterte kontrakter			
Terminkontrakter	1 805 512	3 370	36 856
Sum valutarelaterte kontrakter	1 805 512	3 370	36 856
Finansielle derivater	4 126 012	12 725	55 805

NOTE 28: NETTO OPPGJØR FINANSIELLE INSTRUMENTER

Per 31.12.2017

Eiendeler

(NOK 1.000)

	Brutto balanse- førte finansielle eiendeler	Brutto gjeld som er pres- entert netto	Netto finansielle eiendeler i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (mottatt)	Netto beløp
Derivater	11 611	0	11 611	-10 267	0	1 344
Sum	11 611	0	11 611	-10 267	0	1 344

Forpliktelser

(NOK 1.000)

	Brutto balanse- førte finansielle forpliktelser	Brutto gjeld som er pres- entert netto	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (avgitt)	Netto beløp (eiendel)
Derivater	45 981	0	45 981	-10 267	-35 714	0
Sum	45 981	0	45 981	-10 267	-35 714	0

Per 31.12.2016

Eiendeler

(NOK 1.000)

	Brutto balanse- førte finansielle eiendeler	Brutto gjeld som er pres- entert netto	Netto finansielle eiendeler i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (mottatt)	Netto beløp
Derivater	12 725	0	12 725	-7 569	3 900	1 256
Sum	12 725	0	12 725	-7 569	3 900	1 256

Forpliktelser

(NOK 1.000)

	Brutto balanse- førte finansielle forpliktelser	Brutto gjeld som er pres- entert netto	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerheter i kontanter (avgitt)	Netto beløp (eiendel)
Derivater	55 805	0	55 805	-7 569	-48 236	0
Sum	55 805	0	55 805	-7 569	-48 236	0

NOTE 29: FINANSIELLE GARANTIER OG PANTSETTELSE MV.

(NOK 1.000)

	31.12.2017	31.12.2016
Garantier		
Kontraktsgarantier	112 091	139 122
Betalingsgarantier	236 698	295 791
Sum garantiansvar	348 789	434 912
Pantsettelser		
Pantsatte verdipapirer Norges Bank, nominell hovedstol	205 000	0
Sum pantsettelser	205 000	0

NOTE 30: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING

Bankens overordnede mål for risiko og risikotoleranse er at denne skal være moderat og konsentrert rundt bankens hovedvirksomhetsområder på kredittsiden. Risiko på andre forretningsaktiviteter på kort og mellomlang sikt er i all hovedsak avledet av kredittaktiviteter, herunder også bankens innlånsaktiviteter. Utover kreditt risiko gjelder dette rammer for rente, valuta- og likviditetseksponering. Her vil banken ha absolutte mål for risiko og risikotoleranse.

Kapitalkravsregelverket under Basel II er et tredelt system inndelt i såkalte pilarer. Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning, mens Pilar 2 omhandler bankens vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging. Pilar 3 omhandler bankens krav til offentliggjøring av finansiell informasjon.

Pilar 1 - Minimumskrav til kapitaldekning:

Pilar 1 omfatter kapitalkrav til kreditt risiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Pareto Bank benytter standardmetoden. Minstekravet til kapitaldekning etter Pilar 1 er 8 prosent av vektet beregningsgrunnlag, hvorav kjernekapitalen skal utgjøre minst 4,5 prosentpoeng.

Kreditt risiko:

Kreditt risiko representerer den største risikoen for banken og relaterer seg i hovedsak til alle utlån og fordringer på kunder og finansinstitusjoner samt beholdning av verdipapirer. Etter Pilar 1 deles disse inn i engasjementskategorier og utfra engasjementsbeløp, type sikkerhet/-beløp og status på engasjement/motpart beregnes kapitalkravet utfra standard risikovekter.

Operasjonell risiko:

Etter Pilar 1 har Pareto Bank valgt å beregne operasjonell risiko etter basismetoden. Denne legger til grunn et kapitalkrav på 15% av siste tre års inntekter.

Markedsrisiko:

Bankens markedsrisiko er beskjedent og beregnes etter standardmetoden i Pilar 1.

NOTE 30: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING, FORTSATT...

Kapitaldekning etter Pilar 1

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Ansvarlig kapital		
Innbetalt og opptjent egenkapital	2 075 910	1 825 163
Balanseført egenkapital som ikke inngår i kjernekapital	-93 792	-58 620
Fradrag 0,1 % av absoluttverdi finansielle instrumenter til virkelig verdi	-3 657	-3 963
Fradrag immaterielle eiendeler	-30 202	-24 913
Sum ren kjernekapital	1 948 260	1 737 667
Ansvarlig lånekapital (Tier 1)	50 000	160 000
Sum kjernekapital	1 998 260	1 897 667
Ansvarlig lånekapital (Tier 2)	270 000	270 000
Sum ansvarlig kapital	2 268 260	2 167 667
Minimumskrav ansvarlig kapital		
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	2 446	2 410
Institusjoner	6 674	15 866
Foretak	533 808	540 881
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	250 245	183 248
Forfalte engasjementer	12 408	1 979
Obligasjoner med fortrinnsrett	9 562	11 771
Andeler i verdipapirfond	3 295	0
Øvrige engasjementer	15 684	13 700
Kapitalkrav kredittrisiko standardmetoden (SA)	834 122	769 856
Kapitalkrav for operasjonell risiko	55 461	44 867
Fradrag for nedskrivninger på grupper av utlån og avsetninger for garantiforpliktelser	-6 844	-6 788
Minimumskrav til ansvarlig kapital	882 739	807 935
Overskudd av ansvarlig kapital	1 385 521	1 359 732
Kapitaldekning	20,56 %	21,46 %
Kjernekapitaldekning	18,11 %	18,79 %
Ren kjernekapitaldekning	17,66 %	17,21 %
Beregningsgrunnlag	11 034 232	10 099 183

NOTE 30: RISIKOSTYRING OG KAPITALDEKNING, FORTSATT...

Pilar 2 - Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

I Pilar 2 skal banken gjennomføre analyser av hele sin virksomhets risikoprofil og kapitalbehov for å vurdere om det er samsvar mellom valgt risikoprofil og aktivitet opp mot bankens soliditet. Dette innebærer å vurdere kapitalbehov og nivå på denne for risiko som ikke er hensyntatt i Pilar 1 herunder kapitalbehov for fremtidig vekst tilpasset virksomhet og risikoprofil.

Finanstilsynet har gjennomført sin vurdering av Pareto Banks risikoer, kapitalbehov og likviditetsbehov (SREP). Banken fikk en slik vurdering i 2017 med et vedtak om at banken skal ha kapital tilsvarende minst 3,2 % av risikovektet beregningsgrunnlag for å dekke risikoer som ikke, eller bare delvis, er dekket i pilar 1. Pilar 2 kravet skal dekkes av ren kjernekapital.

Bankens krav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning var dermed henholdsvis 15,2 %, 16,7 % og 18,7 % ved utgangen av 2017. Banken oppfyller disse kravene med god margin. Styret har fastsatt et nytt målnivå for ren kjernekapitaldekning på 15,7 %, gjeldende fra 31.12.2018.

Sensitivitetstester og fremtidsscenarioer knyttet til alvorlige økonomiske tilbakeslag

Banken har gjennomført en stresstest for å sikre at banken har nok kapital til å tåle store tap og vanskelige markedsforhold. Testen forutsetter at banken får tap på flere områder samtidig, og en lavere lønnsomhet, men samtidig opprettholder et normalt aktivitetsnivå. Det forutsettes store kreditttap, høyt mislighold, lavere utlånsmarginer, høyere innskuddsmarginer og ingen tilgang til verdipapirmarkedet.

Banken får et større underskudd i stresstesten de første to årene. Bankens rene kjernekapitaldekning faller med i underkant av 0,5 % i stresstesten det første året. Stresstesten viser at banken tåler å oppleve store tap og vanskelige markedsforhold uten å gå i brudd med minstekravet til ren kjernekapital, gitt at banken holder seg til sitt kapitamål. Bakrunnen for det er at banken har et stort handlingsrom og på kort varsel kan iverksette en rekke tiltak for å redusere beregningsgrunnlaget.

Pilar 3 - Krav om offentliggjøring av finansiell informasjon

Det stilles i Pilar 3 krav til å offentliggjøre finansiell informasjon på Internett som skal dekke bankens tilpasninger til og oppfyllelse av kapitalkravreglementet. Se bankens webside paretobank.no.

Ledelsesmessig styring og intervensjoner

Alle risikoområder har vært gjennomgått med bankens styre og rammer for risiko er bestemt og lagt på et forsvarlig nivå utfra bankens strategi/forretningsområder. Styret mottar månedlig rapport på overholdelse av regulatoriske krav og interne rammer.

I dette ligger også løpende rapportering av markedsrisiko- og likviditetsrisiko for kontroll. Bankens ledergruppe og balansestyringskomite møtes regelmessig for å analysere og diskutere markedssyn, aktiviteter og risikonivå. Det er også daglig rapportering til ledelsen på betalingsmessig uorden, mislighold og brudd på lånevilkår. Bankens kredittkomite har faste møter og ellers etter behov.

Banken har en risikokontrollfunksjon som sikrer at banken ivaretar sine forpliktelser etter gjeldende rammeverk og bankens vedtekter. Det er styrets vurdering at bankens risikokontrollfunksjon er tilpasset bankens størrelse og virksomhet på en god måte og at funksjonen har tilstrekkelig kapasitet og rett kompetanse.

NOTE 31: KREDITTRISIKO

Styring av kredittrisiko

Kredittrisiko er den type risiko som er av størst betydning for Pareto Bank. Kredittrisiko er den risiko en bank har for at et låne- eller garantiengasjement går i mislighold, og kunden ikke oppfyller sine avtalte forpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko påvirkes av den generelle økonomiske utviklingen og bankens håndverk ved innvilgelse og oppfølging av engasjementet.

Banken har et bevisst forhold til risikoen den til enhver tid påtar seg. Risikoen i forbindelse med kredittgivning skal være kalkulert og forståelig, og bankens eksponering må kunne beregnes i et konkret beløp. Det er etablert risikostyringssystemer/-rutiner for å overvåke/definere den risikoen banken påtar seg.

Pareto Bank har et bevisst forhold til diversifisering av utlånsporteføljen hva gjelder bransje, sikkerhet og størrelse på enkeltengasjementer. Banken søker å diversifisere mellom de ulike segmentene og unngå risiko i sektorer hvor banken ikke har tilstrekkelig kompetanse eller er usikre på den generelle fremtidige risikoen i segmentet.

Kreditthåndbok, herunder Kredittpolicy og Kredittstyringsnotat gir retningslinjer og rammer for all kredittgivning/-eksponering. Et prinsipp vil være at en debitor skal være solid, med akseptabel kontantstrøm og fortrinnsvis verdibestendig pantesikret. I tillegg skal banken kjenne sine kunder godt. Alle engasjementer og motparter skal gjennomgås minimum en gang pr. år. Bankens kredittpolicy tilsier at alle engasjementer skal være fullt ut sikret ved pant i eiendom, verdipapirer eller annen kvalifisert sikkerhet. Samtlige engasjementer stresstestes ved inngåelse og ved årlige engasjementsgjennomganger for å vurdere robustheten i engasjementene i et »worst-case» scenario, både i forhold til betjening og i forhold til verdien av bankens sikkerheter.

Banken har relativt få kredittengasjementer, men til gjengjeld vil disse gjennomgående være noe større enn hos andre mer etablerte banker. Av denne grunn vurderes det at banken er mer eksponert mot større enkelttap enn tap som følge av en mer generell konjunkturedgang eller fall i spesifikke bransjer/sikkerhetstyper.

Risikoklassifiseringssystem

Risikoklassifisering skal danne grunnlag for enhetlig vurdering av den risiko banken tar på seg i forbindelse med utlån, kreditter og garantier og egne investeringer i verdipapirer. Modellen danner også grunnlag for risikoprising av engasjementene. Hvert engasjement klassifiseres ved inngåelse samt i forbindelse med engasjementsgjennomganger, eller ved kjente endringer i engasjementet eller verdien av pantet.

Risikoklassifiseringen gjøres i to dimensjoner, henholdsvis debitor og sikkerhetsdimensjonen. I debitordimensjonen vurderes kundens tilbakebetalingsevne, dvs. kundens kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid. Klassifiseringen vil variere fra A til E i hver av dimensjonene. Dette gir en risikomatrise med inntil 25 risikoklasser som igjen er gruppert som følger:

Risikogrupper

Ingen/svært liten risiko	AA, AB, BA
Liten risiko	AC, BB, CA
Moderat risiko	AD, BC, CB, DA
Noe risiko	AE, BD, CC, DB, EA
Stor risiko	BE, CD, DC, EB
Svært stor risiko	CE, DD, EC
Tapsutsatt	ED, DE, EE

NOTE 31: KREDITTRISIKO, FORTSATT...

Under følger oppstilling av bankens kredittengasjementer, utlån til kredittinstitusjoner og investeringer i sertifikater og obligasjoner fordelt etter risikogrupper og etter deres hovedsikkerhet. Tabellene viser også maksimal kreditteksponering. Maksimal

kreditteksponering på finansielle derivater fremgår av note 27. Det vises her til note 30 og kapitalbehov for bankens kreditt-risiko.

Kunder: Kredittengasjementer fordelt på risikogrupper

(NOK 1.000)	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Samlet kreditteksponering	
				31.12.2017	31.12.2016
Ingen/svært liten risiko	4 232 231	64 765	1 202 696	5 499 691	5 437 355
Liten risiko	3 875 787	186 027	712 807	4 774 622	4 239 392
Moderat risiko	1 005 229	92 286	136 720	1 234 235	1 391 017
Noe risiko	320 903	5 711	1 000	327 614	210 786
Stor risiko	17 487	0	664	18 151	5 745
Svært stor risiko	38 087	0	0	38 087	204 173
Tapsutsatt	3 587	0	0	3 587	0
Verdiendringer, pål. renter, nedskrivninger og amortisering	-45 641	0	0	-45 641	-60 429
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	9 447 670	348 789	2 053 887	11 850 346	11 428 039

Kunder: Kredittengasjementer fordelt etter hovedsikkerhet/eksponering: ¹⁾

(NOK 1.000)	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditt-rammer	Samlet kreditteksponering	
				31.12.2017	31.12.2016
Aksjer og andeler	1 267 692	2 050	761 303	2 031 046	2 173 319
Obligasjoner	179 008	0	102 620	281 628	398 674
Næringseiendom - Kontor	74 000	0	0	74 000	564 850
Næringseiendom - Lager/Kombinasjonsbygg	1 182 744	21 566	9 826	1 214 136	518 491
Næringseiendom - Forretningslokaler	313 031	600	19 167	332 797	603 325
Næringseiendom - Bolig	2 486 740	144 654	1 049 525	3 680 919	3 527 385
Næringseiendom - Tomt	1 943 627	5 000	12 274	1 960 901	1 576 658
Næringseiendom - Annet	416 419	0	0	416 419	120 165
Maritime næringer	1 115 512	109 695	0	1 225 206	1 491 329
Boliglån/-kreditter	206 980	0	51 732	258 713	336 767
Kontantdepot	5 477	55 256	0	60 734	62 547
Annet	302 082	9 968	47 440	359 489	114 959
Verdiendringer , pål. renter, nedskrivninger og amortisering	-45 641	0	0	-45 641	-60 429
Utlån til og fordringer på kunder hovedstol	9 447 670	348 789	2 053 887	11 850 346	11 428 039

1) De fleste engasjementer med unntak av ordinære boliglån/-kreditter har normalt sikkerhetsstrukturer som består av flere elementer. Dette kan være ulike typer sidesikkerheter som eiendom, verdipapirer, kausjoner og kontantdepot mv.

NOTE 31: KREDITTRISIKO, FORTSATT...

Kredittinstitusjoner: Rating

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Ekstern rating S&P, AA- /A-1+	26 960	24 373
Ekstern rating S&P, A+ /A-1+	261 882	147 862
Ekstern rating S&P, A /A-1	6 691	575 039
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	295 533	747 274

Sertifikater og obligasjoner: Klassifisering av utstedere etter sektor

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
Stat	1 518 439	1 329 204
Kommune	366 638	364 196
Kredittforetak	1 195 163	1 480 888
Bank	93 647	140 814
Sertifikater og obligasjoner	3 173 886	3 315 103

Sertifikater og obligasjoner: Klassifisering av utstedere etter rating

(NOK 1.000)	31.12.2017	31.12.2016
AAA	2 917 002	2 825 373
AA-/AA/AA+	163 237	299 162
BBB-/BBB/BBB+	93 647	190 569
Sertifikater og obligasjoner	3 173 886	3 315 103

For utstedere som ikke har offisiell rating, er automatisert kredittscore fra DNB og Nordea lagt til grunn.

NOTE 32: RENTERISIKO

Styring av renterisiko

Bankens renterisiko oppstår som følge av endringer i de underliggende markedsrentene, og er knyttet til forskjeller i renteforfall på bankens finansielle instrumenter. Pareto Bank har som policy å ikke ta egne posisjoner i rentemarkedet. Banken vil være eksponert for renterisiko gjennom sin utlåns- og innskuddsvirksomhet, men vil søke å avdekke denne risikoen i størst mulig grad.

Banken måler renterisiko som den samlede økonomiske konsekvensen av en parallellforskyvning av rentekurven med ett prosentpoeng. Alle rentesensitive poster på og utenfor balansen tas med i denne beregningen. Konsekvensen er uttrykt som endring i nåverdier av fremtidige kontantstrømmer som følge av renteendringen. Den økonomiske konsekvensen er beregnet for et bestemt antall ulike løpetidsintervaller for å illustrere hvilke renter banken har eksponering mot. Renterisiko i valuta vises foreløpig som en aggregert størrelse pr. valutasort.

Banken måler også summen av renterisiko for to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammebegrensninger for hvert enkelt løpetidsintervall skal begrense mulighetene for å ta

yieldkurverisiko. Ved siden av den metodiske beregningen av renterisiko, stresstestes også renteposisjonene for parallellskift i rentekurvene.

Banken har interne rammer for den samlede renterisiko i norske kroner og valuta og måler denne henholdsvis innenfor definerte løpetidsintervaller og på summen fra to og to nærliggende løpetidsintervaller. Rammen gjelder løpende og omfatter alle løpetider, alle finansielle instrumenter og alle valutaer.

Bankens renteposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i posisjoner og markedsrenter per 31. desember. Alle finansielle instrumenter med rentebinding er vurdert til virkelig verdi, og tabellen viser regnskapsmessig resultatendring før skatt etter postenes avtalte rentebinding fordelt per valutaslag ved et 1 % parallellskift i markedsrentene. Ved et tilsvarende negativt parallellskift vil effekten være den samme, men med motsatt fortegn.

Pr. 31.12.2017

(NOK 1.000)	Inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 6 mnd	Fra 6 mnd inntil 9 mnd	Fra 9 mnd inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Sum
NOK	1 648	771	335	-906	1 788	3 635
USD	-2 742	0	0	0	0	-2 742
SEK	48	-36	0	0	0	11
EUR	-254	-1 071	0	0	0	-1 326
DKK	0	0	0	0	0	0
GBP	0	0	0	0	0	0
Sum	-1 301	-337	335	-906	1 788	-421

Pr. 31.12.2016

(NOK 1.000)	Inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 6 mnd	Fra 6 mnd inntil 9 mnd	Fra 9 mnd inntil 12 mnd	Over 12 mnd	Sum
NOK	2 493	64	-81	-259	-97	2 121
USD	-2 819	-420	0	0	0	-3 239
EUR	-230	-292	0	0	0	-522
DKK	0	0	0	0	0	0
SEK	89	-145	0	0	0	-57
Sum	-467	-793	-81	-259	-97	-1 696

NOTE 33: VALUTARISIKO

Styring av valutarisiko

Risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i valutakursen.

Pareto Bank skal ikke ta egne posisjoner i valutamarkedet og skal fortløpende og i størst mulig grad avdekke oppstått eksponering. Alle poster på og utenfor balansen med tilhørende inntekts- og kostnadsposter blir avdekket. Dette innebærer at bankens eksponering i valutamarkedet i all hovedsak vil være begrenset. Eksponeringen skal være innenfor rammer og fullmakter gitt av styret.

Banken måler valutarisiko som bankens nettoposisjon i den enkelte valuta. I tillegg måler banken summen av nettoposisjonene i hver valuta som en brutto størrelse uten netting mellom valutaer. Nettoposisjonene er omregnet til norske kroner.

Banken stresstester valutaposisjonene ved å analysere resultat-effekten før skatt av en markedsendring på 10 prosent for henholdsvis største tillatte nettoposisjon i en enkelt valuta og aggregert nettoposisjon i alle valutaer.

Bankens valutaposisjoner rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i posisjoner og valutakurser per 31. desember til virkelig verdi. Tabellen viser fordeling per valutaslag ved et 10 % skift i valutakursene.

(NOK 1.000)	Eiendeler	Gjeld	Finansielle derivater	Netto valuta-eksponering	Resultatendring ved 10% endring
Valutarisiko per 31.12.2017					
USD	1 231 392	-236 949	-975 096	19 348	1 935
EUR	683 414	-31 304	-651 720	391	39
SEK	126 844	-18 337	-107 912	595	59
DKK	18 046	-7 462	-9 923	661	66
GBP	713	-519	0	193	19
Sum	2 060 409	-294 571	-1 744 651	21 187	2 119
Valutarisiko per 31.12.2016					
USD	1 520 141	-243 301	-1 262 393	14 446	1 445
EUR	422 187	-49 113	-371 768	1 306	131
SEK	164 704	-9 577	-154 596	531	53
DKK	5 284	-279	-4 889	116	12
GBP	988	-903	0	85	9
Sum	2 113 304	-303 173	-1 793 646	16 485	1 648

NOTE 34: LIKVIDITETSRISIKO

Styring av likviditetsrisiko

Pareto Bank har som mål å holde en moderat likviditetsrisiko på både kort og lang sikt. Det innebærer at banken skal ha en høy innskuddsdekning de neste årene sammenlignet med gjennomsnittet for norske banker. Videre betyr det at banken til enhver tid skal ha en høy likviditetsbuffer. Bufferen består av plasseringer i andre banker og verdipapirer med tilsvarende investment grade rating. Størrelsen på likviditetsbufferen er en funksjon av forventet utlånsvekst og balansestruktur.

Den kvantitative vurderingen av bankens likviditetsrisikonivå gjøres i det korte perspektiv ved å beregne bankens likviditetsgap og Liquidity Coverage Ratio (LCR) på daglig basis. Likviditetsgapet er differansen mellom bankens overskuddslikviditet og et beregnet likviditetskrav. Det lages en prognose over likviditetsgapet og LCR for de kommende 12 måneder som danner en overlevelshorisont. Likviditetsrisiko i det lange perspektiv måles ved å beregne Finanstilsynets likviditetsindikator 1 og 2, samt Net Stable Funding Ratio (NSFR) og Additional Monitoring Metrics (AMM). Som et supplement til den kvantitative vurderingen gjøres en mer skjønnsmessig vurdering av andre faktorer som påvirker likviditetsrisikonivået i banken.

Pr. 31.12.2017 var bankens positive likviditetsgap på kr 1.326 mill. (kr 2.639 mill.). LCR var på 135 % (260 %). Finanstilsynets likviditetsindikator 1 var 127 % (138 %) og likviditetsindikator 2 var 134 % (146 %). NSFR var 127 %.

Innskuddsdekningen pr. 31.12.2017 utgjorde 75,0 % (87,4 %).

Bankens likviditetsstyring er basert på retningslinjer fastsatt av bankens styre. Disse er basert på anbefalinger gitt av Finanstilsynet. Banken har utarbeidet rammer og prinsipper for styring av likviditetsrisiko. I tillegg er det utarbeidet prognoser og beredskap for mulige likviditetskriser. Bankens likviditetssituasjon rapporteres daglig til bankens ledelse og månedlig til bankens styre.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i gjenværende kontraktsmessig løpetid på gjeldsposter og forpliktelser per 31. desember.

Beregningen under er gjort med utgangspunkt i gjenværende kontraktsmessig løpetid på gjeldsposter og forpliktelser per 31. desember.

(NOK 1.000)

Likviditetsforfall per 31.12.2017	Udefinert	Inntil 1 måned	Fra 1 til 3 måneder	Fra 3 til 12 måneder	Over 1 år	Over 5 år	SUM
Konter og fordringer på sentralbanker	0	61 014	0	0	0	0	61 014
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	295 533	0	0	0	0	295 533
Utlån til kunder	0	2 185 129	879 762	4 490 871	2 305 342	27 110	9 888 215
Sertifikater og obligasjoner	0	1 717	553 622	79 097	2 017 305	664 041	3 315 782
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	77 162	0	0	0	0	0	77 162
Sum eiendeler	77 162	2 543 393	1 433 384	4 569 968	4 322 647	691 151	13 637 706
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	200 245	0	0	0	0	200 245
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	6 151 963	286 153	384 547	302 525	0	7 125 188
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	246 067	12 965	538 206	2 602 069	0	3 399 307
Ansvarlig lånekapital	0	0	2 175	1 857	277 549	0	281 580
Sum gjeld	0	6 598 275	301 293	924 610	3 182 142	0	11 006 321
Sum finansielle derivater, netto oppgjør	0	-8 858	-7 558	-8 323	-110	8 312	-16 537
Sum likviditetsforfall	77 162	-4 063 741	1 124 533	3 637 035	1 140 395	699 463	2 614 848

NOTE 34: LIKVIDITETSRISIKO, FORTSATT...

(NOK 1.000)

Likviditetsforfall per 31.12.2016	Udefinert	Inntil 1 måned	Fra 1 til 3 måneder	Fra 3 til 12 måneder	Over 1 år	Over 5 år	SUM
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	57 075	0	0	0	0	57 075
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	747 274	0	0	0	0	747 274
Utlån til kunder	0	2 931 230	1 302 222	3 052 771	1 814 670	32 888	9 133 780
Sertifikater og obligasjoner	0	3 334	330 845	500 521	2 212 926	604 847	3 652 473
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	14 664	0	0	0	0	0	14 664
Sum eiendeler	14 664	3 738 913	1 633 067	3 553 291	4 027 596	637 734	13 605 266
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	4 133	0	0	0	0	4 133
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	6 039 670	460 231	601 563	586 503	0	7 687 967
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	81 800	219 098	606 012	2 502 203	0	3 409 112
Ansvarlig lånekapital	0	0	9 483	8 436	332 156	0	350 075
Sum gjeld	0	6 125 602	688 812	1 216 012	3 420 862	0	11 451 288
Sum finansielle derivater, netto oppgjør	0	-25 541	-8 826	-1 938	-12 039	3 050	-45 292
Sum likviditetsforfall	14 664	-2 412 230	935 430	2 335 342	594 695	640 785	2 108 686

Restløpetid eiendeler og gjeld viser gjenværende løpetid på rentebærende eiendels- og gjeldsposter inkludert stipulerte renter.
Ansvarlig lånekapital er klassifisert etter første innløsningsrett for utsteder.

NOTE 35: ANDRE RISIKOFORHOLD

Styring av forretningsmessig og strategisk risiko

Konkurransesituasjonen, produkter og kundenes forventninger endres over tid og er vanskelig både å vurdere og anslå. Dette gir både muligheter og trusler i forhold til de planer som er lagt og budsjett/prognoser vil naturlig nok ha en iboende usikkerhet.

Det er gjort sensitivitetsanalyser for å vurdere kapitalbehov utover Pilar 1 på de faktorer som vil ha størst betydning for bankens resultatutvikling og de vesentlige endringer i innlåns-kostnad, endring i rentemargin på utlån og endringer i utlåns-volum. I tillegg vil det også være andre faktorer som kan endre bankens resultatutvikling som svikt i andre inntekter, høyere kostnader enn forutsatt og lignende.

Styring av operasjonell risiko

Bankens operasjonelle risiko oppstår som følge av systemfeil eller kontrollfeil som medfører at ledelsen hindres i å overvåke eller kontrollere de øvrige risiki eller at den normale transaksjonsbehandlingen hindres. Videre er det risiko for feil økonomisk rapportering som kan gi feilaktig beslutningsgrunnlag

både internt og eksternt. Risikotypen inneholder også forvaltningsmessig risiko ved at bankens løpende drift ikke fungerer tilfredsstillende.

Banken reduserer operasjonell risiko gjennom god styring og kontroll ved etablering av gode kontrollrutiner, godt etablert rutineverk, compliance funksjon, samt forsikringsdekning mot svindelanslag.

Styring av andre identifiserte risikoformer

Av annen risiko kan nevnes endringer i rammevilkår, nye regelverk som kan påvirke bankens kostnader og inntekter og konkurransesituasjon. Dette omfatter også utilsiktet risiko-eksponering som følge av svakheter i bankens risikostyring og kontrollopplegg. Videre kan det være andre forhold banken i dag ikke har avdekket eller vil stå ovenfor fremover.

NOTE 36: ANDRE FORPLIKTELSER

Pareto AS

Pareto Bank har en husleieavtale med Dronnings Mauds Gate 1-3 på lokaler i Dronning Mauds gt. 3. Avtalen løper til 2020 og husleieforpliktelsen beløper seg pt. til kr 2,9 mill. pr. år. Leien justeres med konsumprisindeksen.

Evry ASA

Det ble i september 2016 inngått en 5-års avtale på leveranse og drift av banksystemer. Evry ASA leverer en løsningsportefølje med blant annet bankkontorløsninger, nettbank, antihvitvask og betalingsformidlingstjenester. Evry ASA skal i tillegg levere drift av løsningene. Avtalen har en ramme på mellom kr 30 og 40 mill. avhengig av bankens utvikling i avtaleperioden.

NOTE 37: GODTGJØRELSE OG LIGNENDE

Styret avgir følgende erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte m.v. i henhold til allmennaksjeloven § 6-16a:

Godtgjørelse til administrerende direktør

Styret fastsatte adm.direktørs lønn i møte 21. juni 2017 til 2.500.000 kroner. De enkelte godtgjørelser m.v. for 2017 er angitt under.

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Pareto Banks retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til administrerende direktør og øvrig ledelse skal understøtte bankens strategi. Styret har oppnevnt et godtgjørelsesutvalg som innstiller overfor styret i godtgjørelsesaker etter forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner m.v.

Styret legger til grunn at administrerende direktør skal ha konkurransedyktig lønn og øvrige betingelser. Godtgjørelse og betingelser skal ikke være egnet til å skade Pareto Banks omdømme.

Administrerende direktør fastsetter godtgjørelsen til ledende ansatte i banken i samråd med styrets leder. Pareto Bank er en spesialbank med høye krav til spesialkompetanse hos de ansatte. Lønn fastsettes derfor utfra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser innenfor bankens fokusområder. Lønnen skal bidra til at Pareto Bank trekker til seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Naturallytelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en relevant sammenheng med den ansattes funksjon i banken eller er i tråd med markedsmessig praksis. Ytelsene skal ikke være vesentlige i forhold til den ansattes grunnlønn.

Variabel godtgjørelse til ledende ansatte kan gis etter forskrift om godtgjørelsesordninger finansinstitusjoner m.v. basert på konkret resultatoppnåelse og diskresjonær vurdering. Ordningen skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og ordningen skal ikke være egnet til å skade Pareto Banks omdømme.

Pareto Bank har en ordning for overskuddsdeling som er basert på oppnådd resultat etter skatt og egenkapitalavkastning etter skatt. Overskuddsdeling skjer dersom banken leverer en egenkapitalavkastning etter skatt utover et innslagspunkt fastsatt av bankens styre hvert år. For 2017 vedtok styret et innslagspunkt på 6,5 %. En andel av resultatet utover 6,5 % egenkapitalavkastning utdeles til bankens ansatte som variabel godtgjørelse.

Pensjonsordning og eventuell avtale om sluttvederlag og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse. Pensjonsordning og sluttvederlag må ikke i sine ulike komponenter eller i sum være egnet til å skade Pareto Banks omdømme. Ledende ansatte er tilsluttet den alminnelige pensjonsordningen for ansatte i Pareto Bank ASA. Pensjonsalder er 67 år.

Retningslinjer for aksjer, tegningsretter, opsjoner m.v. for det kommende regnskapsåret

Det er et ønske at administrerende direktør, ledende ansatte og øvrige ansatte eier aksjer i banken. Administrerende direktør og ledende ansatte gis på lik linje med øvrige ansatte i banken adgang til å delta i et aksjekjøpsprogram for ansatte. For 2016 gjelder en ordning om overskuddsdeling for alle ansatte. Ordningen er resultatbasert og variabel godtgjørelse utbetales i form av aksjer i Pareto Bank.

Styreleders betingelser

Styreleder i Pareto Bank, Åsmund Skår, mottok i 2017 en samlet godtgjørelse på 390.000 kroner.

NOTE 37: GODTGJØRELSE OG LIGNENDE, FORTSATT...

Godtgjørelser og lignende i 2017

(NOK 1.000)	Fast årslønn 31.12.17	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.17	Antall Aksjer ¹⁾
Ledelse:								
Tiril Haug Villum, adm.direktør	2 500	2 577	1 050	108	3 735	86	3 167	272 453
Ole Tandberg, viseadm. direktør (01.01 - 30.09)		3 798	850	25	4 673	63		
Sven Erik Klepp, direktør eiendom	1 980	2 086	915	54	3 055	90	5 617	216 256
Per Ø. Schiong, kredittdirektør	2 530	2 529	0	63	2 591	85	0	54 166
Erik Skarbøvik, direktør verdipapirer	1 900	2 180	835	58	3 073	86	0	52 910
Erling Mork, finansdirektør	1 700	1 733	630	78	2 441	85	0	37 870
Sum Ledelse	10 610	14 904	4 280	385	19 569	494	8 784	633 655

(NOK 1.000)	Utbetalt honorar	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.17	Antall Aksjer ¹⁾
Styret:								
Åsmund Skår, leder	390	0	0	0	390	0	0	9 026
Brita Eilertsen, nestleder	330	0	0	0	330	0	0	0
Camilla Wahl, medlem	270	0	0	0	270	0	0	0
Per K. Spone, medlem	273	0	0	0	273	0	0	0
Carl Erik Steen, medlem (1.1. - 23.03)	56	0	0	0	56	0	0	0
Espen Lundaas, medlem (23.03 - 31.12)	193	0	0	0	193	0	0	50 000
Lena Krog, ansatte medlem (1.1. - 23.03)	0	1 108	515	13	1 636	80	2 451	45 545
Lars Christian Bjørge, ansatte medlem (23.03 - 31.12)	0	1 018	340	102	1 460	69	0	8 037
Trine Charlotte Høgås-Ellingsen, varamedlem	50	0	0	0	50	0	0	0
Peter Ditlef Knudsen, varamedlem	30	0	0	0	30	0	0	1 000
Mariann Heggelien ansattes varamedlem	0	1 021	410	19	1 450	74	0	27 478
Sum Styret	1 592	3 147	1 265	134	6 139	223	2 451	141 086

1) Aksjer eid direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor personene har bestemmende innflytelse.

Revisor	31.12.2017	31.12.2016
Lovpålagt revisjon	925	926
Andre attestasjonstjenester	100	48
Skatte- og avgiftsrådgivning	0	0
Andre tjenester utenfor revisjon	0	628
Sum godtgjørelse til valgt revisor inkl. merverdiavgift	1 025	1 602

Lån til ansatte og styret var per 31.12.2017 på kr 23,2 mill. Ansattes lån ligger innenfor de rammer og løpetid og som gjelder for vanlige kundeforhold, og det er stilt sikkerhet for slike lån i samsvar med de krav som stilles i Finansieringsvirksomhetsloven § 2-15. Renten på lånene har vært den til enhver tid gjeldende normrente for beskatning av lån i arbeidsforhold.

NOTE 37: GODTGJØRELSE OG LIGNENDE, FORTSATT...

Godtgjørelser og lignende i 2016

(NOK 1.000)	Fast årslønn 31.12.16	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.16	Antall Aksjer ¹⁾
Ledelse:								
Tiril Haug Villum, adm.direktør	2 442	2 633	635	94	3 362	71	2 399	258 817
Ole Tandberg, viseadm. direktør	1 931	2 050	505	37	2 591	69	737	198 008
Sven Erik Klepp, direktør eiendom	1 920	2 038	505	43	2 586	74	5 294	203 983
Per Ø. Schiong, kredittdirektør	2 472	2 602	0	61	2 663	70	0	53 776
Erik Skarbøvik, direktør verdipapirer	1 741	1 835	500	31	2 367	71	65	46 676
Erling Mork, finansdirektør	1 370	1 442	425	22	1 889	70	0	29 688
Sum Ledelse	11 876	12 600	2 570	288	15 458	424	8 494	790 948

(NOK 1.000)	Utbetalt honorar	Utbetalt lønn	Utbetalt bonus	Andre godt- gjørelser	Sum godt- gjørelser	Pensjons- kostnad	Utlån per 31.12.16	Antall Aksjer ¹⁾
Styret:								
Finn Øystein Bergh, leder (1.1 - 17.03)	32	0	0	0	32	0	0	0
Åsmund Skår, leder (17.03 - 31.12)	276	0	0	0	276	0	0	9 026
Brita Eilertsen, medlem	304	0	0	0	304	0	0	0
Camilla Wahl, Medlem	269	0	0	0	269	0	0	0
Carl Erik Steen, medlem	269	0	0	0	269	0	0	0
Lena Krog, ansatte medlem	0	1 083	370	15	1 468	64	2 354	38 467
Per K. Spone, varamedlem	23	0	0	0	23	0	0	0
Kristin Ekvold, varamedlem (1.1 - 17.03)	8	0	0	0	8	0	0	0
Trine Charlotte Høgås-Ellingsen, varamedlem (17.03 - 31.12)	38	0	0	0	38	0	0	0
Mariann Heggelien, ansattes varamedlem (17.03 - 31.12)	0	959	260	12	1 231	57	0	21 764
Svein Jansen, ansattes varamedlem (1.1. - 17.03)	0	1 101	210	11	1 322	65	0	6 287
Sum Styret	1 217	3 143	840	39	5 238	186	2 354	75 544

1) Aksjer eid direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor personene har bestemmende innflytelse.

NOTE 38: AKSJONÆRER

Navn	Beholdning 31.12.2017	Andel
Pareto AS	8 921 873	15,22 %
Pecunia Forvaltning AS	5 861 859	10,00 %
Saga Tankers ASA	5 052 547	8,62 %
Apollo Capital Management	4 875 998	8,32 %
Indigo Invest AS	4 382 711	7,48 %
Datum AS	1 493 996	2,55 %
Kolberg Motors AS	1 360 000	2,32 %
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	1 350 000	2,30 %
Verdipapirfondet First Generator	1 240 907	2,12 %
Perestroika AS	950 413	1,62 %
Artel AS	900 820	1,54 %
Endre Røsjø	723 731	1,23 %
Nye Castel AS	689 779	1,18 %
Tycoon Industrier AS	683 317	1,17 %
Apollo Asset Limited C/O	675 000	1,15 %
Uthalden AS	612 451	1,04 %
Solan Capital AS	590 000	1,01 %
Svemorka Holding AS	500 000	0,85 %
Thabo Energy AS	452 486	0,77 %
AS Clipper	433 845	0,74 %
Andre aksjonærer	16 867 955	28,78 %
Sum	58 619 688	100,00 %

Pareto Bank ASA hadde per 31.12.2017 en aksjekapital på kr 703.436.256,- fordelt på 58.619.688 aksjer hver pålydende kr 12,-. Banken hadde på samme tidspunkt 839 aksjonærer. Alle aksjer gir lik stemmerett.

Ledende ansatte i Pareto-gruppen eide 324.050 aksjer tilsvarende 0,55 % av totalt antall aksjer direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse.

Ledende ansatte i Pareto Bank ASA eide 633.655 aksjer tilsvarende 1,08 % av totalt antall aksjer direkte eller gjennom aksjeselskaper hvor de har bestemmende innflytelse.

NOTE 38: AKSJONÆRER, FORTSATT...

Navn	Beholdning 31.12.2016	Andel
Pareto AS	8 921 873	15,22 %
Pecunia Forvaltning AS	5 861 859	10,00 %
Saga Tankers ASA	4 989 516	8,51 %
Arne Helge Fredly	4 524 885	7,72 %
Indigo Invest AS	4 382 711	7,48 %
Perestroika AS	2 636 429	4,50 %
Verdipapirfondet Pareto Investment Fund	2 262 440	3,86 %
Kolberg Motors AS	1 131 220	1,93 %
GH Holding AS	1 002 012	1,71 %
Artel Holding AS	900 820	1,54 %
Verdipapirfondet Landkreditt Utbytte	856 485	1,46 %
Castel AS	689 779	1,18 %
Centennial AS	616 163	1,05 %
Ola Rustad AS	585 996	1,00 %
Belvedere AS	584 368	1,00 %
Profond AS	559 597	0,95 %
Uthalden AS	551 657	0,94 %
Eiendomsutvikling Kristiansand AS	519 125	0,89 %
Thabo Energy AS	452 486	0,77 %
Clipper AS	433 845	0,74 %
Andre aksjonærer	16 156 422	27,56 %
Sum	58 619 688	100,00 %

NOTE 39: HENDELSER ETTER BALANSEDAG OG BETINGEDE UTFALL

Hendelser etter balansedag

Det har ikke vært vesentlige hendelser som påvirker resultat og de verdivurderinger som er gjort.

Betingede utfall

Pareto Bank er ikke part i noen rettstvister eller kjent med pågående slik.

**NOTE 40: SAMMENDRAG AV VIKTIGE REGNSKAPS-
PRINSIPPER FOR FINANSIELLE INSTRUMENTER
(FRA 1. JANUAR 2018)**

40.1 Endringer i regnskapsprinsipper

Banken har anvendt IFRS 9 og IFRS 7R, som gjelder for årsperioder som begynner 1. januar 2018, for første gang.

Som tillatt i overgangsbestemmelsene i IFRS 9 har banken valgt å ikke omregne sammenligningstall. Derfor er sammenligningstall for 2017, rapportert i henhold til IAS 39, ikke sammenlignbar med informasjonen presentert for 2018. Forskjeller som oppstår ved overgangen til IFRS 9, er ført direkte mot annen egenkapital pr. 1. januar 2018.

40.1.1 Endringer i klassifisering og måling

Klassifikasjon og måling av finansielle eiendeler etter IFRS 9, bortsett fra egenkapitalinstrumenter og derivater, vurderes ut fra en kombinasjon av enhetens forretningsmodell for styring av eiendelene og instrumentets kontraktsmessige kontantstrømskarakteristikker.

Målekategoriene for finansielle eiendeler etter IAS 39 (virkelig verdi over resultat, tilgjengelig for salg, holdt til forfall og amortisert kost) blir erstattet av:

- Gjeldsinstrumenter til amortisert kost
- Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader, med gevinster eller tap resirkulert over resultatet ved fraregning
- Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader, uten resirkulering av gevinster eller tap ved fraregning
- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Regnskapsføring av finansielle forpliktelser er stort sett uendret, med unntak av at forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi skal endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader uten resirkulering.

40.1.2 Endringer i nedskrivningsmodell

Dagens regler (IAS 39) innebærer at en avsetter til tap basert på en «incurred loss» modell, det vil si tapsavsetninger er betinget av at det foreligger objektive bevis på at et verdifall har inntruffet på balansedagen, mens en under IFRS 9 skal avsette for forventet tap. De nye prinsippene gjelder for finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter, og som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer ført over andre inntekter og kostnader. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter og leieavtalefordringer omfattet. Måling av nedskrivning for forventet tap avhenger av om kredittrisiko har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangsinnregning eller finansielle eiendeler som har lav kredittrisiko på balansedagen, er nedskrivningene basert på 12 måneders forventet tap («trinn 1»). Dersom kredittrisiko har økt vesentlig siden førstegangsinnregning (det antas at kredittrisikoen ikke har økt vesentlig dersom instrumentet har lav kredittrisiko på rapporteringstidspunktet), men det ikke er objektivt bevis for verdifall, skal nedskrivningene baseres på forventet tap over levetiden («trinn 2»). Akkumulert forventet tap i «trinn 1» og «trinn 2» erstatter nåværende gruppeavskrivninger. De individuelle tapsavsetningene i IAS 39 vil ikke endres vesentlig ved overgangen til IFRS 9 («trinn 3»).

Opplysninger om effektene av overgangen til IFRS 9 er beskrevet i note 40.1.3 til 40.1.6 under. I note 40.2 Sammen drag av vesentlige regnskapsprinsipper knyttet til finansielle instrumenter, fremkommer regnskapsprinsippene for finansielle instrumenter som vil bli anvendt fra 1. januar 2018 (samt tidligere IAS 39 regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter anvendt i sammenlignende periode).

40.1.3 Klassifisering og måling av finansielle instrumenter etter IAS 39 og IFRS 9

Banken har gjennomført en vurdering av forretningsmodell for styring av finansielle eiendeler og en analyse av deres kontantstrømskarakteristikker.

Det vises til note 40.2 for mer detaljert informasjon om de nye klassifikasjonskravene til IFRS 9.

Følgende tabell avstemmer de balanseførte beløpene av finansielle eiendeler fra tidligere målekategori i henhold til IAS 39 til de nye målekategoriene ved overgang til IFRS 9 pr 1. januar 2018:

	IAS 39			IFRS 9	
(NOK 1.000)	Målekategori	Bokført verdi	Endring i måling	Målekategori	Bokført verdi
Finansielle eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost (utlån og fordringer)	61 014	0	Amortisert kost	61 014
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost (utlån og fordringer)	295 533	-92	Amortisert kost	295 441
Utlån til kunder	Amortisert kost (utlån og fordringer)	9 447 670	3993	Amortisert kost	9 451 664
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	3 173 886	0	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	3 173 886
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	11 611	0	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	11 611
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	41 192	0	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	41 192
Finansielle forpliktelser					
Innskudd fra kredittinstitusjoner	Amortisert kost	200 245	0	Amortisert kost	200 245
Innskudd fra kunder til fast rente	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	1 125 835	0	Virkelig verdi over resultatet (utpekt). *	1 125 835
Innskudd fra kunder, flytende rente	Amortisert kost	5 958 097	0	Amortisert kost	5 958 097
Verdipapirgjeld	Amortisert kost	3 250 201	0	Amortisert kost	3 250 201
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	45 981	0	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	45 981
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	270 246	0	Amortisert kost	270 246

* Endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader.

Effekten på egenkapitalen etter skatt pr. 1. januar 2018 er kr 0,08 mill.

Som det fremgår av tabellen, er det ingen endringer i klassifisering og målekategori av finansielle eiendeler. Endring i måling er relatert til overgangen til ny tapsmodell etter IFRS 9.

Det er ingen endring i klassifisering eller måling av forpliktelser, med unntak av at for forpliktelser utpekt regnskapsført til virkelig verdi. Dette gjelder fastrenteinnskudd hvor endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader.

40.1.4 Avstemming av tapsavsetninger mellom IAS 39 og IFRS 9

Følgende tabell viser en avstemming mellom tapsavsetningene målt i henhold til IAS 39 «incurred loss» modell mot IFRS 9 sin forventede tapsmodell per 1. januar 2018:

(NOK 1.000)	Avsetning til tap på utlån og garantier (IAS39/IAS37)	Reklassifisering	Endring i måling	Avsetning til tap på utlån og garantier (IFRS)
Utlån og fordringer (IAS39)/Finansielle eiendeler til amortisert kost (IFRS9)				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	92	92
Utlån til kunder	85 553	0	-3 993	81 560
Totalt	85 553	0	-3 901	81 652
Lånetilsagn og garantier				
Lånetilsagn	0	0	3 035	3 035
Finansielle garantier	0	0	968	968
Totalt	0	0	4 003	4 003

Tapsavsetningene for lånetilsagn og finansielle garantier fremkommer som annen gjeld i balansen.

40.1.5 Fordeling av tapsavsetninger pr. trinn (1. januar 2018)

Tabellen under viser tapsavsetningene fordelt på de ulike trinnene ved overgangen til IFRS 9:

(NOK 1.000)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3
Beskrivelse	Klassifisering ved førstegangs balanseføring og friske lån	Vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangs balanseføring	Vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangs balanseføring og objektive bevis på tap
Tapsavsetning	Forventet tap over 12 måneder	Forventet tap over levetiden til instrumentet	Forventet tap over levetiden til instrumentet
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	92	0	0
Utlån til kunder	17 026	26 070	38 464
Lånetilsagn	1 823	1 212	0
Finansielle garantier	310	658	0
SUM	19 251	27 940	38 464

40.1.6 Effekt av overgangen til IFRS 9 på egenkapital

Tabellen under viser en avstemming av utgående egenkapital i henhold til IAS 39 mot inngående egenkapital etter IFRS 9:

(NOK 1.000)

Annen egenkapital	936 454
Utgående balanse under IAS 39 (31.12.2017)	936 454
Endring i tapsavsetninger under IFRS 9 vs. IAS 39	-102
Skatteeffekt av endring i tapsavsetning	26
Åpningsbalanse under IFRS 9 (1.1.2018)	936 378

40.2 Sammendrag av viktige regnskapsprinsipper knyttet til finansielle instrumenter

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene knyttet til finansielle instrumenter som vil bli benyttet fra 1. januar 2018.

40.2.1 Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser balanseføres på det tidspunkt Pareto Bank blir part i instrumentets kontraktsmessige betingelser. Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og Pareto Bank i hovedsak har overført risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er oppfylt, kansellert eller utløpt.

40.2.2 Klassifisering og etterfølgende måling

Finansielle eiendeler – prinsipper gjeldende fra 1. januar 2018

Finansielle eiendeler blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende målekategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi over resultatet

En finansiell eiendel måles til amortisert kost hvis følgende kriterier er oppfylt og den finansielle eiendelen ikke er utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»):

- den finansielle eiendelen innehas i en forretningsmodell hvis formål er å holde finansielle eiendeler for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer («forretningsmodellkriteriet»), og
- kontraktsvilkårene for den finansielle eiendelen fører på bestemte tidspunkter til kontantstrømmer som utelukkende er betaling av avdrag og renter på utestående hovedstol («kontantstrømskriteriet»).

Forretningsmodellkriteriet

Banken vurderer målet med en forretningsmodell der en eiendel holdes på porteføljenivå, fordi dette best reflekterer måten virksomheten styres på, og informasjon er gitt til ledelsen. Informasjonen som vurderes inkluderer:

- uttalte retningslinjer og mål for porteføljen og driften av disse retningslinjene i praksis. Spesielt om ledelsens strategi og målsetning er å holde eiendelen for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer, opprettholde en bestemt renteprofil, matching av durasjon mellom finansielle eiendeler og tilsvarende finansielle forpliktelser som benyttes for å finansiere disse eiendelene eller realisere kontantstrømmer gjennom salg av eiendelene;

- hvordan porteføljens avkastning vurderes og rapporteres til bankens ledelse;
- risikoene som påvirker forretningsmodellens ytelse (og de finansielle eiendelene som holdes innenfor denne forretningsmodellen) og hvordan disse risikoene styres;
- hvordan lederne kompenseres - f.eks. om kompensasjon er basert på virkelig verdi av de forvaltede eiendelene eller de kontraktsmessige kontantstrømmene samlet og
- frekvens, volum og tidspunkt for salg i tidligere perioder, årsakene til slik salg og forventninger til fremtidig salgsaktivitet. Informasjonen om salgsaktivitet vurderes imidlertid ikke isolert, men som en del av en samlet vurdering av hvordan selskapets uttalte mål for styring av de finansielle eiendelene oppnås og hvordan kontantstrømmer realiseres.

Vurdering av forretningsmodell er basert på rimelige forventede scenarier uten hensyn til «worst case» eller «stress case» scenarier. Dersom kontantstrømmer etter førstegangsinnregning realiseres på en måte som er forskjellig fra selskapets opprinnelige forventninger, endres ikke klassifiseringen av de resterende finansielle eiendelene i den aktuelle forretningsmodellen, men en inkorporerer slik informasjon ved vurdering av nye utstedte eller nyanskaffede finansielle eiendeler fremover.

Kontantstrømskriteriet

Når forretningsmodellen er å holde eiendeler for å samle kontraktsmessige kontantstrømmer, vurderer banken om de finansielle instrumentenes kontantstrømmer representerer utelukkende betalinger av hovedstol og renter (SPPI-testen). Ved vurderingen vurderer banken bare tidsverdien av penger, kredittrisiko, annen grunnleggende utlånsrisiko og fortjenestemargin som er i samsvar med en standard låneavtale.

Alle andre finansielle eiendeler måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, det vil si

- eiendeler med kontraktsmessige kontantstrømmer som ikke oppfyller kontantstrømskriteriet, det vil si kontraktsvilkårene inneholder eksponering for risiko eller volatilitet som er uforenlig med en standard låneavtale; eller / og
- eiendeler som holdes i en annen forretningsmodell enn holdt for å inndrive kontraktsmessige kontantstrømmer; eller
- eiendeler utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»).

Banken kan utpeke et gjeldsinstrument som oppfyller kriteriene for å måles til amortisert kost til virkelig verdi over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer inkonsistens i måling («accounting mismatch»). Denne opsjonen er også gjeldende under IAS 39.

Finansielle eiendeler – prinsipp gjeldende før 1. januar 2018

Finansielle eiendeler blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende kategorier:

Finansielle eiendeler:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.
- Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet:

Innenfor denne kategorien kan tilordningen være pliktig eller bestemt (utpekt) regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. I den første kategorien inngår bankens finansielle derivater med mindre de er en del av en sikring, samt aksjer og andeler. Den andre kategorien omfatter finansielle eiendeler som er utpekt til virkelig verdi over resultatet («virkelig verdi opsjonen»).

Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost:

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler som ikke er derivater og som har faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked.

Finansielle forpliktelser

Etter både IAS 39 og IFRS 9 blir finansielle forpliktelser klassifisert som senere målt til amortisert kost, bortsett fra:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet: Denne klassifiseringen gjelder derivater og finansielle forpliktelser utpekt som sådan ved første innregning. Selskapet har utpekt visse forpliktelser som virkelig verdi over resultatet, fordi det reduserer eller eliminerer inkonsistens i måling («accounting mismatch»)
- Finansielle garantier og lånetilsagn

Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost: Kategorien omfatter innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner uten rentebinding og andre finansielle forpliktelser, som ikke er bestemt som forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Presentasjon, klassifisering og måling i balanse og resultatregnskap

Tabellen under viser og sammenligner presentasjon, klassifisering og etterfølgende måling per balansepost etter IAS 39 (før 1. januar 2018) og etter IFRS 9 (etter 1. januar 2018):

	IAS 39 Målekategori	IFRS 9 Målekategori
Finansielle eiendeler		
Konter og fordringer på sentralbanker	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Utlån til kunder	Amortisert kost (Utlån og fordringer)	Amortisert kost
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Aksjer, andeler og andre verdipapirer	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Finansielle forpliktelser		
Innskudd fra kredittinstitusjoner	Amortisert kost	Amortisert kost
Innskudd fra kunder til fast rente	Virkelig verdi over resultatet (utpekt)	Virkelig verdi over resultatet (utpekt) *
Innskudd fra kunder til flytende rente	Amortisert kost	Amortisert kost
Verdipapirgjeld	Amortisert kost	Amortisert kost
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)
Ansvarlig lånekapital	Amortisert kost	Amortisert kost

* Endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko føres over andre inntekter og kostnader.

Som det fremgår av tabellen, er det ingen endringer i presentasjon, klassifisering og måling av finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser, med unntak av at for fastrenteinnskudd utpekt regnskapsført til virkelig verdi hvor en etter IFRS 9 skal presentere endringer i virkelig verdi som skyldes egen kredittrisiko over andre inntekter og kostnader. Det følger videre at banken har benyttet seg av virkelig verdi opsjonen for sertifikater og obligasjoner samt innskudd fra kunder med rentebinding (fastrenteinnskudd). Banken har klassifisert disse finansielle eiendeler i denne kategorien for i vesentlig grad å redusere inkonsistens i måling («accounting mismatch»). Den viktigste årsak til at et regnskapsmessig misforhold ellers ville oppstått er at alle finansielle derivater skal måles til virkelig verdi og at disse i utstrakt bruk benyttes for økonomisk sikring av markedsrisiko.

Finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelse til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi.

Virkelig verdi er det beløp en eiendel kan byttes i, eller en forpliktelse kan gjøres opp i mellom uavhengige parter. Ved beregning legges forutsetning om fortsatt drift til grunn og avsetning for kredittrisiko i instrumentet blir inkludert ved verdsettelsen.

For finansielle instrumenter der motsvarende markedsrisiko kan påvises med tilstrekkelig sannsynlighet, benyttes midtkurser på balansedagen. Øvrige finansielle eiendeler og forpliktelser verdsettes til henholdsvis kjøps- og salgskurser. For finansielle instrumenter der det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare priser, kurser eller volatiliteter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner, den noterte prisen innhentet fra enten en børs eller megler. I den grad det ikke er notert priser for instrumentet, dekomponeres instrumentet, og verdsettes på bakgrunn av priser på de enkelte komponentene. Dette omfatter de fleste derivater som valutaterminer og renteswapper.

For øvrige finansielle instrumenter som innskudd fra kunder med rentebinding, beregnes kontraktsfestede kontantstrømmer neddiskontert med markedsrente inklusive en kredittrisikomargin på balansetidspunktet.

Gevinst og tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi inkluderer virkelig verdi gevinster og tap fra:

- Derivater («dirty value»)
- Sertifikater og obligasjoner («clean value»)
- Aksjer og andeler
- Innskudd fra kunder – fast rente («clean value»)

Gevinst og tap på finansielle instrumenter til virkelig verdi inkluderes i «Netto gevinster/(tap) på finansielle instrumenter til virkelig verdi». Fra 1. januar 2018 presenteres gevinster eller tap som følge av et foretaks egen kredittrisiko på gjeld utpekt til virkelig verdi over resultatet (det vil si fastrenteinnskudd) i «andre inntekter og kostnader» uten senere omklassifisering i resultatregnskapet. Renteinntekter og rentekostnader på rentebærende finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi over resultatet inkluderes i henholdsvis «Renteinntekter og lignende inntekter» og «Rentekostnader og lignende inntekter» i resultatregnskapet basert på kontraktuelle renter.

Finansielle eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonskostnader. Andre forpliktelser regnskapsført til amortisert kost balanseføres første gang til virkelig verdi med fradrag for transaksjonskostnader.

Renteinntekter og -kostnader inkluderes i henholdsvis «Renteinntekter og lignende inntekter» og «Rentekostnader og lignende kostnader» i resultatregnskapet. I henhold til både IFRS 9 og IAS 39 beregnes renteinntekter og rentekostnader ved bruk av effektiv rente (EIR) - metoden (internrenten) for alle finansielle instrumenter målt til amortisert kost. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader som ikke betales av kunden. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten.

I henhold til IAS 39, når en finansiell eiendel eller en gruppe av tilsvarende finansielle eiendeler er nedskrevet som følge av nedskrivning, regnskapsføres renter ved bruk av den rentesatsen som benyttes til å diskontere fremtidige kontantstrømmer for å måle verdifallet.

I henhold til IFRS 9 beregnes renteinntekter i for finansielle eiendeler i trinn 1 og trinn 2 ved hjelp av den effektive rentemetoden på den finansielle eiendelens brutto balanseførte verdi, mens renteinntekter for finansielle eiendeler i trinn 3 beregnes basert på den finansielle eiendelens amortiserte kost.

Nedskrivning av finansielle eiendeler - prinsipper gjeldende etter 1. januar 2018

Banken beregner avsetninger for forventet tap basert på en 3-trinns modell for følgende finansielle instrumenter:

- Kontanter og fordringer på sentralbanker
- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner
- Utlån til kunder
- Betingede forpliktelser (kontrakts- og betalingsgarantier)
- Ubenyttede kredittrammer

Målingen av avsetningen for forventet tap avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring, eller instrumentet har lav kredittrisiko på rapporteringsdagen, avsettes for 12-måneders forventet tap («trinn 1»). 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. For ubenyttet kreditt vil 12 måneders forventet kreditttap være basert på den andelen som banken forventes

trukkes opp de neste 12 månedene. Banken beregner andelen av livstids forventet kredittap hovedsakelig basert på gjenværende løpetid på utlånet.

Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning (med mindre de har lav kredittrisiko på rapporteringsdagen) men det ikke foreligger objektive bevis på tap, avsettes det for forventet tap over hele levetiden («trinn 2»). Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig og det foreligger objektive bevis på verdifall, avsettes det for forventet tap over levetiden («trinn 3»).

Utlån til kunder, garantirammer og ubenyttede kredittammer

Bankens utgangspunkt for å bestemme sannsynlighet for mislighold (PD) og tap gitt mislighold (LGD) er bankens risikoklassifiseringsmodell. Risikoklassifiseringsmodellen danner grunnlag for en enhetlig vurdering av den risikoen som banken påtar seg i forbindelse med kreditter og garantier. Risikoklassifiseringen gjøres i to dimensjoner, henholdsvis kredittkundedimensjonen og sikkerhetsdimensjonen. I kredittkundedimensjonen vurderes kredittkundens tilbakebetalingsevne, det vil si kontantstrøm og kvaliteten på denne samt kundens soliditet. I sikkerhetsdimensjonen vurderes kvaliteten på pantet, dets likviditet og dets evne til å tåle svingninger i markedsverdier over tid.

Klassifiseringen vil variere fra A til E i hver av dimensjonene. Dette innebærer at banken har en risikomatrix basert på mulige kombinasjoner av klassifiseringene i de to dimensjonene:

	DEBITOR					
	A	B	C	D	E	
A	AA	BA	CA	DA	EA	SIKKERHET
B	AB	BB	CB	DB	EB	
C	AC	BC	CC	DC	EC	
D	AD	BD	CD	DD	ED	
E	AE	BE	CE	DE	EE	

I henhold til bankens rutine for risikoklassifisering skal nye kreditter normalt ha en minimumsklassifisering som skissert i tabell fra og med hvit og til og med lyst grønt.

Risikoklassifiseringsmodellen danner grunnlag for bankens kundelønnsomhetsmodell, som skal ivareta riktig prising av risiko og være en ensartet referanseramme for kredittgivning. Denne modellen hensyntar blant annet risikopåslag/premie ut i fra risikoklassifiseringen. Dette risikopåslaget tar hensyn til både kundens risiko og sikkerhet og er dermed bankens estimat på sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold, med andre ord PD x LGD over lånets levetid. Banken anser også at neddiskonteringen hensyntas i dette risikopåslaget.

For å hensynta ulike risikoprofiler for produkt-/sikkerhetsklasser i

porteføljen har banken anvendt en produktspesifikk risikovekt for hvert enkelt produktområde. Den reelle tapsgraden er derfor PD x LGD x produktspesifikk risikovekt.

Banken har forholdsvis kort tidshorisont på sine utlån, typisk fra 1 til maks 3 – 4 år. Det kan argumenteres for at sannsynlighet for mislighold (PD) er økende i løpetiden på utlånet. Allikevel vil dette være marginalt for banken og banken har derfor valgt å se bort fra dette faktum. Dette er også i samsvar med bankens risikoklassifiseringsmodell.

Banken har ut fra dette beregnet sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (PDxLGD) («tapsgrad») pr produktområde (se under).

Banken vurderer sine lån basert på utlånstype og risikoklassifisering (se over). Følgende utlån deler felles karakteristika og blir vurdert basert på en samlet vurdering:

- Verdipapirfinansiering
- Selskapsfinansiering
- Eiendomsfinansiering - prosjektutvikling
 - o Tomt uten hus
 - o Tomt med hus
 - o Byggekreditt
 - o Ferdig bolig/utleie
- Eiendomsfinansiering - næring
- Shippingfinansiering
- Offshorefinansiering
- Annen privat/boliglån

Garantirammer og ubenyttet kreditt

Nedskrivningsreglene i IFRS 9 er også gjeldende for garantirammer og lånetilsagn fra tidspunkt hvor banken har en forpliktelse.

For garantirammer blir det beregnet et forventet kredittap på forventede betalinger, fratrasket det selskapet vil motta. Banken vurderer, i de fleste tilfeller, det som lavere sannsynlighet for utbetalinger fra garantirammer enn for tap på utlån. Derfor benyttes en faktor på 50 % for innregning av garantirammer til innregning av forventet kredittap i forhold til risikoklassifiseringsmodellen.

For ubenyttet kreditt skal det beregnes forventet kredittap på den andelen av kreditten som banken forventer at kundene vil benytte i kredittens løpetid. Dette vil variere stort mellom kredittområdene og vil for eksempel for byggekreditter forventes å være tilnærmet 100 %. For andre typer utlån kan det være langt lavere. Derfor brukes en faktor for innregning av ubenyttet kreditt til innregning av forventet kredittap i forhold til risikoklassifiseringsmodellen.

For øvrig bruker banken samme modell for utregning av forventet kredittap på ubenyttede kreditter og garantirammer som for utlån til kunder.

Vesentlig økning av kredittrisiko

Ved vurdering av hva som utgjør en vesentlig økning i kredittrisiko har banken, i tillegg til standardens presumpsjon om at finansielle eiendeler som har kontantstrømmer som er forfalt i mer enn 30 dager er utsatt for vesentlig økt kredittrisiko, lagt til grunn kvalitative og kvantitative indikatorer. Den viktigste kvantitative indikatoren banken har lagt til grunn for hvorvidt det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko er bestemt ved å sammenligne opprinnelig sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold («PDxLGD») med sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold («PDxLGD») på rapporteringstidspunktet. Med utgangspunkt i dette målet har banken definert at en dobling i sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold eller en absolutt endring på 1 % poeng utgjør en vesentlig økning i kredittrisiko. Når det gjelder kvalitative indikatorer er bankens liste av engasjementer for oppfølging (såkalt «Watch List») en viktig indikator for å fange opp om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Bankens løpende oppfølging av Watch List, og i enhver situasjon hvor det er mistanke om at det har oppstått forhold av negativ betydning for engasjementet/kunden vil en vurdere å sette denne opp på listen. Indikatorer for å komme på listen er både av ekstern og intern art.

Mislighold

Ved vurdering av hva som utgjør mislighold har banken lagt til grunn standarden presumpsjon på at det foreligger et mislighold hvis de kontraktuelle kontantstrømmene er mer enn 90 dager etter forfall og/eller for kunder hvor det foreligger objektive indikasjoner på verdifall som følge av én eller flere hendelser som har funnet sted etter førstegangsinnregning av eiendelen (en «tapshendelse») og tapshendelsen(e) har innvirkning på de estimerte framtidige kontantstrømmene til den finansielle eiendelen eller gruppen av finansielle eiendeler som kan estimeres på en pålitelig måte. Det kan være at det ikke er mulig å identifisere en enkelt, separat hendelse som årsak til verdifallet. Isteden kan den samlede virkningen av flere hendelser ha vært årsak til verdifallet. Objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av eiendeler har falt i verdi inkluderer observerbare opplysninger som banken blir oppmerksom på vedrørende følgende tapshendelser (ikke uttømmende):

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller debitor,
- kontraktsbrudd, for eksempel mislighold eller manglende betaling av forfalte renter eller forfalt hovedstol,
- når banken, av økonomiske eller juridiske grunner knyttet til låntakers finansielle vanskeligheter, gir låntaker en innrømmelse som långiver ellers ikke ville ha vurdert,
- når det blir sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller utsettes for en annen form for finansiell omorganisering.

Makroøkonomiske scenarioer

Ved beregning av forventet tap i «trinn 1» og «trinn 2» har banken hensyntatt fremadskuende informasjon (makroøkonomiske scenarioer). Bankens syn på den makroøkonomiske utviklingen vurderes gjennom en sannsynlighetsvektet makrofaktor for de ulike produktområdene jamfør over, og må sees i sammenheng

med tapssannsynligheten fra risikoklassifiseringsmodellen.

Faktoren vil da være et uttrykk for om banken, basert på den makroøkonomiske situasjonen i produktområdet, forventer høyere eller lavere tap enn risikopåslaget skulle tilsi. En faktor på over 1 betyr økte tap enn risikopåslaget skulle tilsi og motsatt.

Den sannsynlighetsvektede makrofaktoren består av tre elementer:

- Scenarioer
- Faktor
- Sannsynlighet

Banken har lagt til grunn en modell med tre scenarioer for hvert produktområde. Variabler som inngår i modellen vil være avhengig av produktområdet, men kan være for eksempel boligpriser, aksjeindekser, norsk fastlands-BNP, global BNP eller oljepris. Scenario 1 vil alltid være et grunnscenario basert på et normalt marked hvor bankens tap blir beregnet ut fra sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (PDxLGD) og risikovekt for produktområdet. Denne faktoren vil derfor være 1.

Scenario 2 og 3 vil være avhengig av produktområdet, men kan da innebære at banken taper mer eller mindre enn det grunnscenarioet skulle tilsi.

Den sannsynlighetsvektede makrofaktoren bestemmer det forholdsmessige avviket av sannsynlighet for mislighold og tap gitt mislighold (PDxLGD) i produktområdet ut i fra risikoklassifiseringsmodellen. For eksempel, hvis et utlån har en tapssannsynlighet på 1 % etter risikoklassifiseringsmodellen og en sannsynlighetsvektet makrofaktor på 1,2, betyr det at bankens formening om den reelle tapssannsynligheten er 1,2 %.

Sannsynligheten bestemmer vektningen av de ulike scenarioene og vil alltid summeres til 100 %.

Utgangspunktet for vurderingene vil være utlån, garantier og ubenyttet kreditt for engasjementer i trinn 1 og 2. I trinn 3 er de tapsutsatte enkeltengasjementene identifisert og tapene kvantifisert og vil derfor ikke være henstand for makrovurderinger.

Kontanter og fordringer på sentralbanker

Bankens «Kontanter og fordringer på sentralbanker» er utelukkende mot Norges Bank. Norges Bank er ratet Aaa hos Moodys og AAA/A-1+ fra S&P og oppfyller dermed standarden presumpsjon om lav kredittrisiko. Norges Bank har en 12 måneders PD på 0 % og banken gjør følgelig ikke noen tapsavsetninger knyttet til denne balanseposten.

Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner

Bankens «Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner» er utelukkende mot banker med kredittrating og som oppfyller standardens presumpsjon om lav kredittrisiko. Banken har beregnet forventet tap basert på historiske 12 måneders PD basert på rating, samt en LGD på 70 %. Diskonteringsrenten er satt til 2 %.

Parameterne for å beregne tap vil bli oppdatert kvartalsvis. Den oppdaterte nedskrivingsmodellen blir behandlet i bankens kredittkomité og godkjent av bankens styre. Parametere som inngår i modellen overvåkes og backtesting vil bli utført regelmessig etter bankens retningslinjer for å sikre at anvendbarheten av de parametere som legges til grunn.

Nedskrivning av finansielle eiendeler - prinsipp gjeldende før 1. januar 2018

Dersom objektive bevis for verdifall på utlån kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med eiendelens internrente. Internrenten som benyttes, er eiendelens internrente før objektive bevis for verdifall blir identifisert. Objektive bevis for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller der andre konkrete forhold har inntruffet. Nedskrivning reduserer utlånets regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endringer i vurdert verdi resultatføres under «Nedskrivninger og tap på utlån og garantier». Renter beregnet etter internrentemetoden på nedskrevet verdi av eiendelen inngår i «Netto renteinntekter».

Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall foretas det nedskrivning.

Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser presenteres netto i balansen bare når det er en ubetinget motregningsrett som kan håndheves juridisk og en har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

NØKKELTALL

	Ref.	2017	2016
Rentabilitet/lønnsomhet			
Kostnadsprosent	1	20,9 %	21,6 %
Egenkapitalavkastning etter skatt	2	15,9 %	15,9 %
Aksje			
Resultat tilordnet aksjonærene per aksje ordinær og utvannet		5,28	4,08
Pris per aksje i forhold til bokført egenkapital		1,12	1,22
Innskutt og opptjent egenkapital pr. aksje		35,41	31,14
Egenkapital i % av forvaltningskapital		16,2 %	15,3 %
Balanseregnskap			
Forvaltningskapital på balansedag		13 103 969	12 940 761
Gjennomsnittlig forvaltningskapital i perioden	3	13 682 592	12 690 235
Utlånsvekst (brutto) siste 12 måneder		7,9 %	10,4 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder		-7,4 %	18,5 %
Innskudd i % av utlån		75,0 %	87,4 %
Likviditetsdekning (LCR)	4	135 %	260 %
Tap og mislighold			
Tapsprosent utlån	5	0,13 %	0,37 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån		1,10 %	0,72 %
Øvrige tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån		0,51 %	1,33 %
Soliditet			
Kapitaldekning		20,56 %	21,46 %
Kjernekapitaldekning		18,11 %	18,79 %
Ren kjernekapitaldekning		17,66 %	17,21 %
Sum kjernekapital		1 998 260	1 897 667
Sum ansvarlig kapital		2 268 260	2 167 667
Bemannning			
Antall årsverk		36,2	33,3

Referanser:

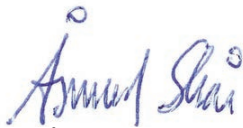
1. Sum driftskostnader før nedskrivninger og tap i prosent av sum driftsinntekter
2. Annualisert resultat for perioden fratrukket rentekostnader etter skatt på fondsobligasjonslån i forhold til gjennomsnittlig innskutt og opptjent egenkapital i perioden
3. Basert på månedlig forvaltningskapital
4. Likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang i et 30 dagers alvorlig stresssenario
5. Annualisert netto tap i prosent av gjennomsnittlig brutto utlån i perioden

Erklæring fra styrets medlemmer og administrerende direktør i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er regnskapet for 2017 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og opplysningene i regnskapet og gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2017.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning gir også årsberetningen en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer banken står overfor.

31.12.2017 / 28.02.2018
Styret i Pareto Bank ASA

Åsmund Skår
Styrets leder

Brita Eilertsen
nestleder

Espen Lundaas
styremedlem

Camilla Wahl
styremedlem

Per Kristian Spone
styremedlem

Lars Christian Bjørge
styremedlem

Til generalforsamlingen i Pareto Bank ASA

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Pareto Bank ASAs årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning for årsregnskapet 2017. I lys av dette har fokusområdene i revisjonen vært de samme i 2017 som i fjoråret.

Sentrale forhold ved revisjonen	Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen
<i>Verdien av utlån til kunder</i> Vi har fokusert på dette området fordi det utgjør en betydelig del av eiendelene i balansen og fordi vurdering av nedskrivningsbehov for utlån involverer stor grad av skjønn. Bankens rutiner og systemer for oppfølging av utlån og identifisering av utlån med	 Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av bankens etablerte kontroller over nedskrivning av utlån til kunder. Disse kontrollene inkluderte kontroller som identifiserer utlån til kunder som har objektive indikasjoner på verdifall og kontroller rettet mot beregningen av nedskrivningsbeløpet. Vi

Uavhengig revisors beretning - Pareto Bank ASA

nedskrivningsbehov samt vurderingen av disse utlånene er sentrale. Bruken av skjønn kan påvirke årets regnskapsmessige resultat og ha betydning for overholdelse av kapitaldekningsregelverket som følge av risikoklassifiseringen av utlån.

Etter regnskapsreglene skal banken på slutten av hver rapporteringsperiode vurdere om det finnes objektive indikasjoner på at et utlån har falt i verdi. Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall på utlån har inntruffet, skal nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer. Begge vurderingene involverer stor grad av skjønn.

Vi har i revisjonen særlig fokusert på:

- Ledelsens prosess for identifikasjon av utlån med objektive indikasjoner på verdifall
- De forutsetninger ledelsen legger til grunn ved beregning av nedskrivningsbeløp for utlån som har objektive indikasjoner på verdifall

Se note 2.4, note 3, note 13 og note 31 til regnskapet for en beskrivelse av bankens kredittrisiko og nedskrivning av utlån til kunder. Se note 2 og note 40 for beskrivelse av forventede effekter av implementeringen av IFRS 9.

konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi testet også et utvalg av utlån til kunder som ikke var identifisert av ledelsen som utlån med objektive indikasjoner på verdifall. For disse utlånene gjorde vi oss opp vår egen oppfatning av hvorvidt disse utlånene hadde objektive indikasjoner på verdifall og sammenlignet med ledelsens konklusjon. Vi fant ingen ytterligere objektive indikasjoner på verdifall i utvalget i denne testen.

For utlån der nedskrivningsbeløp var individuelt beregnet testet vi et utvalg ved å vurdere forutsetninger og beregninger ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge nedskrivningsbeløpet. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen av individuelle nedskrivninger viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Der nedskrivningsbeløp var beregnet for grupper av utlån har vi gjennomgått og vurdert ledelsens notat som redegjør for forutsetningen for beregningen. Vi vurderte om forutsetningene var i tråd med kravene i det gjeldende rammeverket.

Vårt arbeid inkluderte sammenligninger av de vesentligste forutsetningene mot vår erfaring om bransjepraksis; vi sammenlignet nedskrivningsbeløpene mot nivået av gruppevis nedskrivninger hos andre banker i det norske markedet. Resultatet av våre vurderinger viste at forutsetninger benyttet ved beregningen av nedskrivningsbeløpene var rimelige.

Banken har siden 2017 jobbet med modellverk og tilpasninger til det nye regelverket IFRS 9. Arbeidet, som vil bli ferdigstilt i 2018, har foreløpig ledet til en konklusjon om at det ikke forventes vesentlige effekter knyttet til overgangen til IFRS 9. Vi har gjennomført vurderinger av informasjonen som gis om implementeringen. De foreløpige konklusjonene ledelsen har trukket virker rimelige.

IT systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT

Banken benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og

Uavhengig revisors beretning - Pareto Bank ASA

avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

betalingsformidlingssystemene som er relevante for finansiell rapportering. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet. Vi har gjennomgått tilsendte rapporter og vi vurderte mulige avvik og tiltak.

Vi har lest gjennom og forstått rammeverket for styring av serviceorganisasjonenes IT-organisasjon. Tilsvarende for de etablerte kontroller over programutvikling og endring, tilgang til programmer og data og IT-drift, herunder kompenserende kontroller der det var nødvendig. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viste at vi kunne bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

Verdsettelse finansielle eiendeler og forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi over resultatet

Vi har fokusert på dette området både fordi det utgjør en vesentlig del av balansen og fordi markedsverdien i enkelte tilfeller må estimeres ved hjelp av verdsettelsesmodeller som vil inneholde en viss grad av skjønn.

Det alt vesentlige av de finansielle eiendelene som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet er notert på børs. For disse eiendelene har vi fokusert på Pareto Banks rutiner og prosesser for å sikre et nøyaktig grunnlag for verdsettelsen. For derivater og finansielle eiendeler og forpliktelser som er verdsatt basert på modeller og enkelte forutsetninger som ikke er direkte observerbare for tredjeparter har vi fokusert på de forutsetninger som ligger til grunn for verdsettelsen.

Se note 2.4, note 3 og note 15 til regnskapet for en beskrivelse av verdsettelse av finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi over resultatet.

Vi har vurdert Pareto Banks retningslinjer for verdsettelse av finansielle instrumenter og er enig med ledelsen i at disse er i tråd med anerkjente prinsipper og gjeldende regelverk.

Vi har vurdert og gjennomgått bankens etablerte kontroller over verdsettelse av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet og derivater. Dette omfattet gjennomgang av kontroller som sikrer nøyaktighet og fullstendig registrering av grunnlaget for prisfastsettelsen. Vår gjennomgang avdekket ingen avvik av betydning.

Ved årsslutt har vi på stikkprøvebasis sammenlignet fastsatte verdier for finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelige verdi over resultatet mot eksterne kilder som ligningskurser og børskurser. Denne testingen avdekket ingen avvik av betydning.

Ved årsslutt har vi gjennomført en uavhengig verdsettelse av ett utvalg av bankens finansielle derivater samt sammenlignet fastsatte verdier for derivater mot motpartens verdsettelse. Denne testingen avdekket ingen avvik av betydning.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, Nøkkeltall og Erklæring fra styrets medlemmer og administrerende direktør i henhold til verdipapirhandelloven § 5-5, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden

misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Uavhengig revisors beretning - Pareto Bank ASA

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 28. februar 2018

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erik Andersen'.

Erik Andersen
Statsautorisert revisor

Pareto Bank ASA

Dronning Mauds gt. 3

Postboks 1823 Vika

N-0123 Oslo

Telefon: 24 02 81 20

Faks: 24 02 81 10

post@paretobank.no

www.paretobank.no